

VJERONAUČNI PODSJETNIK ZA KRIZMANIKE I ODRASLE

(Priredio p. Miljenko Sušac SMM – misionar monfortanac,
upravitelj župe Uznesenja B.D. Marije u Kupincu, rujan 2018. godine)

Sadržaj

	stranica
<i>Uvodna misao za korisnike ovog podsjetnika</i>	3
<i>Kako se praktično može koristiti ovaj podsjetnik na župnoj katehezi za krizmanike?</i>	3
1. Bog	4
2. Biblija ili Sveto pismo	5
3. Stvaranje	7
4. Ljudski rod i istočni ili grijeh prvih ljudi	9
5. Stari zavjet	12
6. Novi zavjet i Isus Krist	14
7. Marija, majka Isusova i naša majka u vjeri	17
8. Crkva	18
9. Glavne kršćanske kreposti	20
10. Hrvati, kršćanstvo i Katolička crkva	22
11. Milost	28
12. Sedam svetih sakramenata	30
<i>Krštenje</i>	31
<i>Potvrda ili krizma</i>	32
<i>Euharistija ili Sveta misa</i>	35
<i>Ispovijed ili pokora</i>	37
<i>Bolesničko pomazanje</i>	39
<i>Svećenički red</i>	41
<i>Ženidba</i>	43
13. Kršćanski život i savjest	43

14. Molitva.....	45
15. Zapovijedi i zakon Božji.....	47
16. Zlo i grijeh.....	48
17. Općenit ispit savjesti i praksa ispovijedi.....	51
18. Praktične upute kako se obavlja ispovijed.....	55
19. Prakse i vjerovanja nespojiva sa življenjem kršćanske vjere.....	56
20. Kršćanski život milosti ili prijateljstvo s Bogom te rast u njemu... 	60
21. Smrt i život vječni.....	63
22. Tko može biti kum na krštenju ili krizmi?.....	65
23. Molitve i obrasci koje treba znati svaki kršćanin.....	66

VJERONAUČNI PODSJETNIK ZA KRIZMANIKE I ODRASLE

Uvodna misao za korisnike ovog podsjetnika

Sakrament krizme ili potvrde je važan trenutak u životu vjernika u životnoj dobi kad se svjesno opredjeljujemo za Boga i življenje vjere. U sakramentu krizme primamo puninu dara Duha Svetoga koji nam pomaže u življenju vjere. Na krštenju su naši roditelji i kumovi obećali da će nas odgajati u vjeri, a sada se mi sami opredjeljujemo za život u vjeri. Zbog toga je za krizmu potrebno dublje upoznati svoju vjeru, truditi se živjeti i prakticirati vjeru te se uključiti u život katoličke Crkve i župe.

Ovaj vjeronaučni podsjetnik je osmišljen kao pomagalo u pripravi za krizmu ali istovremeno da *posluži i odraslim vjernicima kao podsjetnik kako bi obnovili i produbili svoju vjeru*. Dao Bog i Majka Božja da svima do kojih dođe ovaj vjeronaučni podsjetnik bude na duhovnu korist i produbljenje vjere.

Kako se praktično može koristiti ovaj podsjetnik na župnoj katehezi za krizmanike?

Najbolji način korištenja ovog podsjetnika na satu vjeronauka čini nam se da se sastoji u tome da krizmanici prvih 10 minuta u šutnji pročitaju pojedinu cjelinu. Pojedine cjeline su i rađene tako da se u tih 10 ili 15 minuta mogu u miru pročitati. Nakon toga svećenik - vjeroučitelj može kratko izložiti cjelinu te ući u dijalog pitajući ih što su i kako razumjeli, te ih potaći na razmišljanje o njihovom životu vjere povezano uz temu o kojoj se drži kateheza. Naravno da se može i treba preporučiti i osobno čitanje pojedinih cjelina kod kuće prije ili poslije kateheze. Ne radi se o tome da oni na pamet bilo što uče nego da shvate bit kateheze, da znaju njene osnovne temelje primijeniti u praksi vjere.

Uz to vjeronauk za krizmanike ne iscrpljuje se samo u ovim kratkim podsjetnicima i katehezama nego se preporuča rad tijekom godine. Dok traje sat župne kateheze, dobro je povremeno vršiti i praktični dio življenja vjere kao sastavni dio vjeronauka za krizmu kao što su ispovijedi,

učiti mlade moliti, učiti ih praksi kršćanske meditacije, imati trenutke klanjanja s njima i slično.

p. Miljenko Sušac smm – misionar monfortanac

1. BOG

Vjerujemo u **jednoga Boga** iako ga ne vidimo tjelesnim očima, jer za to imamo i razumsko opravdanje. Čovjek svojim nastojanjima i razmišljanjem može doći do zaključka i uvjerenja da postoji samo jedan Bog. Ako promišlja o tome kako je velik, lijep i zakonima uređen svijet i svemir onda mora postojati i onaj koji je sve to stvorio, dao i uredio prirodne zakone, a to je Bog. Kompjuter nije mogao sam od sebe nastati, netko – čovjek obdaren razumom – ga je morao izumiti. Koliko to više vrijedi za svu ljepotu i složenost cjelokupnog stvorenja?

Ni zrak ne vidimo, ali ga dišemo i održava nam život. Tako vjerujemo u nevidljivog Boga koji je stvorio ovaj vidljivi svemir, jer se svemir sam od sebe se nije mogao stvoriti. Vjeru u Boga, imali su ljudi svih vremena, uključivši i brojne znanstvenike. Vjera nije iracionalna već nad racionalna. Vjera i filozofija - znanost se ne isključuju, nego jedna drugu dopunjuju. Bog je izvor sve istine i znanja; u njemu nema proturječja. Samo je jedan Bog, ali ga ljudi radi svog ograničenog i slabog razuma zamišljaju u raznim oblicima i nazivaju raznim imenima. Sve religije svijeta vjeruju u Boga. Bog je nestvoreni bestjelesni Duh.

Bog se objavio u Bibliji, progovorio je o samom sebi, nama ljudima je poslao svoga Sina, Isusa Krista za Spasitelja i Učitelja. Isus nam je objavio te tako znamo da postoji samo **jedan Bog, a u Bogu su tri Božanske Osobe ili Trojstvo: Otac i Sin i Duh Sveti**. Sve tri Osobe međusobno se razlikuju, ali imaju jednu te istu Božansku narav i djelovanje izvan sebe. Bogu Ocu pripisujemo stvaranje, Bogu Sinu otkupljenje, a Bogu Duhu Svetomu posvećenje svijeta. Duh Sveti, Gospodin i životvorac, govorio je po prorocima. Tako je nastala Biblija ili Sveto Pismo. On rasvjetljuje, oživljava i upravlja Crkvom. Duh Sveti je prisutan u dubini naše duše, ako živimo u milosti Božjoj, ali i u cijelom svijetu, te nas kao blagi lahor, potiče na dobro. Oca i Sina i Duha Svetoga častimo i slavimo, kao "jednobitno i nerazdjeljivo jedinstvo u Trojstvu, Trojstvo u jedinstvu".

Bog sam u sebi je sama ljubav, istina, ljepota, život. Bog je svemoguć i vječan jer oduvijek i zauvijek postoji, posvudašnji, sveznajući, mudri, pravedan te nagrađuje dobro i kažnjava zlo, milosrdan, oprašta sve grijehе kad se pokajemo. Bog je slobodan, sretan i blažen, dobar, pravedan i bogat svakim dobrom pa svima daje, a od nikoga ništa ne potrebuje, jednostavan, svet, suveren, vrhovni, apsolutni, potpuno i beskrajno savršen. Bog se svojom providnosti brine za svoja stvorenja i vodi ih prema punini života i vječnom spasenju. Bog nije ni muško ni žensko već nadilazi sve spolne razlike i sve stvorenje. Za sebe je kazao: "*Ja jesam koji Jesam*" (Izl 3,14). Tajnu Božje naravi i Presveto Trojstvo ne možemo do konca razumjeti. Božje Biće i moć, naslutimo u velebnom svemiru kojega je Bog stvorio, i još bolje shvaćamo vjerom u Božju Objavu, a tek poslije smrti, duše u Nebu vide Boga kakav On uistinu jest.

***Podsjetnik: Tko je Bog?** Bog je neizmјerno savršeno biće, čisti duh, stvoritelj svega, on je sama ljubav i naš dobri Otac koji nas vodi kroz život prema vječnom životu. **Kako Boga štujemo?** Boga štujemo tako da u njega vjerujemo, u njega se uzdamo te ljubimo njega i bližnjega.*

***Kako mi kršćani znamo da je Bog sam u sebi Presveto Trojstvo, Otac, Sin i Duh Sveti?** Ljudi svojim razmišljanjem mogu doći do zaključka da postoji samo jedan Bog, a da je taj jedan Bog sam u sebi Trojstvo, objavio nam je Isus Krist.*

***Razmisli za osobni život vjere:** Kakav je moj osobni odnos s Bogom? Razmišljam li ikada o Njemu, molim li ga? Jesam li mu zahvalan što me je stvorio i što me prati u mom životu?*

2. BIBLIJA ILI SVETO PISMO

Biblija je sveta knjiga kršćanstva i Crkve; za sve kršćanske zajednice ona je Riječ Božja upućena ljudima. Ona je Sveto Pismo jer je od Boga nadahnuto, i zaista jest Riječ Božja. Ovime se potvrđuje istina vjere: Bog se objavio, Bog je govorio nekoć, a i danas govori po Pismu, ako ga se prihvaća u vjeri i shvaća u zajedništvu sa Crkvom! Da bi se ispravno shvatila Biblija važan je kulturni kontekst njenog nastajanja.

Govoreći o nadahnuću treba naglasiti da je Biblija Riječ Božja sadržana u ljudskoj riječi te da su biblijski pisci bili autori u pravom smislu te riječi. Pošto oni pripadaju određenom prostoru, vremenu, narodu i kulturnom krugu, njihov način izražavanja je svojstven miljeu u kojem su živjeli. Riječ Božja po kojoj Bog stvara i uzdržava svijet prema Starom zavjetu određuje i prirodne zakone (usp. Ps 33,4-9). Biblija je najstarija sačuvana zbirka, u temeljima je europske i svjetske kulture i civilizacije, najprevođenija knjiga na svijetu, do sada je objavljena na više od 2000 jezika, a sastoji se od više pojedinih knjiga koje su nastajale kroz povijest o kojoj Biblija govori. **Biblija se dijeli na dva velika dijela, Stari i Novi zavjet.**

Povijest Staroga zavjeta. Rekli smo da Bog ulazi u povijest i u njoj se objavljuje. Nakon što se u prvoj knjizi Biblije, knjizi Postanka, u prvih 11 poglavlja govori o stvaranju svijeta i prvih ljudi Adama i Eve koji su bili u zemaljskom raju, grijehu prvih ljudi i općoj povijesti sve do velikog potopa i spasa Noe i njegove obitelji u korablji u 12. poglavlju započinje povijest Abrahama koji je živio negdje u 19-18 stoljeća prije Krista, a s njim će početi povijest izabranog Božjeg naroda Izraela. Ta postupnost Božje objave u gotovo 2000 godina prije Krista opisana je u 46 knjiga Staroga zavjeta koje Crkva prihvaća kao nadahnute.

Povijest Novoga zavjeta započinje sa likom i djelom Isusa Krista koji je Sin Božji, postao čovjekom i koji je po mucu i uskrsnuću spasio ljudski rod, ispunio sva Božja obećanja i ostvario naše spasenje. Novi zavjet se sastoji od 27 knjiga od **kojih su najvažnija 4 evanđelja** jer im je u središtu život Isusa Krista. Ostale knjige Novoga zavjeta su Djela apostolska i poslanice – pisma – koja su apostoli pisali prvim kršćanima. Crkva uči da cijelo Sveto Pismo, pa i Stari zavjet ali u obliku slika i budućih nagovještaja, govori o Kristu i u njemu se ispunja. Tako da se cijela Biblija sastoji od 73 knjige.

Naše čitanje Biblije treba biti u vjeri, s poštovanjem, ljubavlju i s molitvom jer to nije bilo kakva knjiga. Dok tako čitamo Bibliju u njoj otkrivamo najvažnije istine o Bogu i čovjeku, a treba je čitati i sa željom da se otkrije što Bog nama danas želi reći.

Podsjetnik: Zašto se Biblija naziva i Svetim Pismom? Biblija se naziva Svetim Pismom jer je ona Božja Riječ nadahnuta od Boga. O čemu

govore knjige Staroga zavjeta? *Knjige Staroga zavjeta govore o Bogu koji je iz ljubavi stvorio svijet i ljude koji su sagriješili, ali ih Bog nije ostavio nego im je obećao poslati Mesiju. Da bi to učinio, Bog izabire Izraelski naroda i prati ga na poseban način kroz njegovu povijest. **O čemu nam govore knjige Novoga Zavjeta?** Knjige Novoga zavjeta govore o Isusu Kristu koji je svojom ljubavlju mukom i uskrsnućem spasio ljude.*

Razmisli za osobni život vjere: *Nastojim li u mome životu slušati Boga? Pitam li se ikada što bi mi Bog kazao? Čitam li Sveto Pismo? Što poznajem od Isusova nauka?*

3. STVARANJE

Bog Otac je iz ljubavi stvorio i stvara sva stvorenja. On ni iz čega stvara i poziva na postojanje, tako da Božja djela otkrivaju tko je On u sebi, a istovremeno tajna ljubavi njegova nutarnjeg Bića osvjetljava ispravno razumijevanje i vrednovanje njegovih stvorova. Sva stvorenja, po onim mjestima koja im je Bog dodijelio, ostvaruju svoju puninu i pokazuju svu svoju ljepotu i dobrotu. Kad promatramo Boga Stvoritelja, onda time želimo reći da je On u slobodi dao početak svemu što postoji, te da nebo i zemlja ovise o Bogu koji im daje da budu, postoje i opstojе.

Bog je htio podijeliti svoju ljubav i bogatstvo života sa drugim bićima i usreći ih, pa je dobrovoljno ni iz čega stvorio sve vidljivo i nevidljivo. Ljudi samo prerađuju stvorene stvari a ni kapljicu vode ne mogu stvoriti iz ničega, bez već postojećeg materijala. Sva stvorenja nose neki trag svog Stvoritelja. Bog je stvorio **neživu materiju** koja se sastoji od sitnih nevidljivih atoma - elementa (tim se bavi fizika). Postoje 92 vrste prirodnih atoma od kojih je građen sav svemir: zemlja (jedino poznato mjesto u svemiru sa uvjetima za život), mjesec, planete, sunce, i na milijarde zvijezda većih od zemlje a vidljivih samo oko 3.000 prostim okom. "*Nebesa slavu Božju kazuju, naviješta svod nebeski djelo ruku Njegovih*" (Ps 19, 2). Razne kombinacije atoma čine molekulu (tim se bavi kemija) od koje se sastoje geni i stanice, a od njih organi (list, pluća, itd.), životinja i ljudskog tijela. Bog je **stvorio biljke**, koje rastu i množe se ali su nepokretne. Bog je **stvorio životinje** koje imaju moć rasta, množenja,

kretanja i čuvstva. One nemaju razuma ni slobodne volje. Ima ih oko milijun vrsta. Životinje, biljke i ljudsko tijelo proučava biologija.

Bog je *stvorio ljudska bića* sa tijelom i besmrtnom dušom. Ateistička teorija evolucije uči da je život sam nastao iz mrtve materije, a čovjek se postepeno razvio od životinja. No, i znanstvena evidencija uviđa brojne nedosljednosti u tome lancu, a još više ne može se objasniti pojava duše i duha kod čovjeka po čemu se on bitno razlikuje od svih drugih stvorenja.

Čovjek u Božjem planu zauzima posebno i jedinstveno mjesto među stvorenjima. Bog je stvarao ovaj svijet radi čovjeka, a on je „jedino stvorenje koje je Bog htio radi njega samoga“ (GS 13). Čovjek je stvoren na sliku Božju, sposoban upoznati i ljubiti Boga, ostvariti sebe dajući se u ljubavi te ulaziti u zajedništvo s drugim ljudima.

Bog je *stvorio i nevidljive anđele - bestjelesne, besmrtnne duhove* sa razumom i slobodnom voljom. Neki anđeli postali su buntovnici protiv Boga i u tome je začetak tajne grijeha i zla, te ih danas nazivamo *zli dusi ili đavoli*. Poglavica đavola je Sotona.

Dobri anđeli koji su ostali vjerni Bogu u nebu čuvaju i štite nas, a đavoli koji su u paklu napastuju nas i navode na zlo, te lukavo uznemiruju sav svijet. Prema tradicionalnom nauku Crkve ima 9 anđeoskih korova od kojih su Bogu najbliži kerubini i serafini. Jedan od tih korova su i anđeli čuvari. Bog je svakom čovjeku dao anđela čuvara. Poglavica svih anđela je **sv. Mihael** arkanadeo. Njegovo ima znači *Tko je kao Bog* jer se on prvi suprotstavio vođi palih anđela Sotoni, kad je započeo pobunu protiv Boga.

Bog je Gospodar stvorenja i povijesti. Sve što je stvorio, Bog ljubi uzdržava i na razne načine upućuje k dobru - osobito ljude, kojima je dao da surađuju s Njim na upravljanju zemljom, biljkama i životinjama. Božje upravljanje zove se Providnost Božja.

Podsjetnik: Što nas vjera uči o stvaranju svijeta i čovjeka? Vjera nas uči da je Bog sve stvorio iz ljubavi sa željom da pokaže veličinu i ljepotu Njega samoga da ga ljudi uzljube, da mu služe i da budu zauvijek s Njime sretni u vječnosti? Što je Bog stvorio osim vidljivoga svijeta? Osim vidljivoga svijeta Bog je stvorio i nevidljivi svijet anđela koji su duhovna bića obdarena razumom i slobodnom voljom? Jesu li ljudi i svi anđeli

ostali vjerni Bogu? Na žalost ni ljudi, a ni anđeli nisu ostali vjerni Bogu, nisu ga htjeli slušati pa su pali u grijeh.

***Razmisli za osobni život vjere:** Jesam li svjestan da sve što postoji je stvorio Bog? Divim li se ljepoti i uzvišenosti Stvoritelja kada gledam ljepotu i veličinu stvorenja? Jesam li svjestan da je Bog mene stvorio jer me ljubi i jer je htio da ja postojim te mi je dao brojne talente i darove u životu?*

4. LJUDSKI ROD I ISTOČNI ILI GRIJEH PRVIH LJUDI

Bog je sve stvorio, ali na poseban način je na svoju sliku i priliku stvorio čovjeka. Ljudsko biće (muško, žensko) je materijalno i duhovno: sastoji se od tijela i besmrtno duše. Čovjek ime moći shvaćanja i ljubavi, rasta, množenja, kretanja, čuvstva, razuma i slobodne volje. **Tijelo** - uključivši 5 osjetila: vid, sluh, opip, okus i miris - sastoji se od bezbrojnih stanica a sve to skupa u čovjeku drži duh. **Razum** uključuje mišljenje i savjest to jest praktično rasuđivanje o dobru i zlu. **Volja** ili srce uključuje odluku, **čuvstva ili osjećaje** kao ljubav, nada, strah i žalost. Ljudska osoba, pojedinac je **socijalno ili društveno biće** koje živi i razvija se u zajednicama kao obitelj, crkva, država, i cijelo društvo - globalni svijet.

Čovjek razumom može i treba spoznati postojanje Boga, a slobodnom voljom ga prihvatiti, priznati i uvijek ljubiti kao dijete svoga Oca, te ostvariti zrelu ljubav u svome životu na zemlji. To je svrha ljudskog života na zemlji, sreća i dostojanstvo ljudske osobe.

Prvog čovjeka, muškarca i ženu - Adama i Evu, Bog je stvorio u milosti na svoju sliku i priliku u zemaljskom raj, sa željom da zauvijek žive s Bogom u vječnom blaženstvu. Adam i Eva kao i svaki muž i žena bili su različiti u spolu, a ravnopravni i komplementarni.

U kušnji, Adam i Eva nisu bili vjerni Bogu. Zavedeni od đavla sa primamljivim, ali lažnim obećanjem, postali su neposlušni Bogu. Čovjek se odlučio za sebe protiv Boga, protivno stvarnosti svoga bića, Božjeg stvorenja, a time i protiv svoga vlastitog dobra. „Zaveden od đavla, htio je biti kao Bog, ali bez Boga i ispred Boga, a ne u skladu s Bogom. Pismo pokazuje dramatične posljedice tog prvog neposluha. Adam i Eva smjesta

gube milost izvorne svetosti. Plaše se Boga o kome su stvorili krivu sliku, to jest Boga ljubomorna na svoje povlastice” (KKC 398).

To je prvi ili istočni grijeh ljudi, koji je ranio i poremetio njihovo biće i narav: izgubili su milost Božju, i na sebe navukli svakojaki nered, nutarnju podijeljenost, pokvarenost, mane, požude, sklonost na grijeh, patnju i smrt. Ovaj istočni grijeh i njime ranjenu narav kod začeca i rođenja nasljeđuju svi potomci Adama i Eve, svi ljudi cijelog svijeta.

U povijesti svijeta grijeh je korijeniti razlog za svaku vrstu zla: bogohule, ratove, bolesti, bludnosti, zablude, krađe, prevare, sporove, mržnje, podjele među narodima i drugim grupama, ratove, itd.

Sv. Ljudevit poticajno o tome govori: „Sve je u čovjeku bilo svjetlo bez tmina, lijepo bez ružnoga, čisto bez ljage, usklađeno bez nereda, bez ikakve ljage i nesavršenosti. Njegov je duh dobio u baštinu svjetlo Mudrosti kojim je savršeno poznao svoga Stvoritelja. U duši je nosio Božju milost kojom je bio nedužan i ugodan u očima Svevišnjega. Njegovo je tijelo nosilo besmrtnost. U srcu mu je gorjela čista ljubav te se nije bojavao smrti, i tom je ljubavlju neprestano, neprekidno i čisto ljubio Boga radi njega samoga. Čovjek je, uz to, bio tako pobožanstvenjen da je bio stalno u zanosu uronjen u Boga, jer se nije morao boriti sa strastima, niti je trebao odupirati se neprijateljima. O divne li darežljivosti Vječne Mudrosti prema čovjeku! Sretnoga li čovjeka u svojoj nedužnosti!

„Ali, evo, teške nesreće! Božanski se brod razbio na tisuće komada, lijepa je zvijezda pala, krasno sunce pokriveno je blatom! Čovjek griješi i griješeći gubi svoju mudrost, svoju nedužnost, svoju ljepotu i besmrtnost. Gubi i sva dobra koja je primio, a napada ga bezbroj zala. Duh mu je otupio i postao zamračen, te više ništa ne vidi. Srce mu je ohladnjelo prema Bogu. Duša mu se grijehom zamračila i sliči zloduhu. I strasti su mu se raspojasale i više im nije gospodar. Dao je u sebi prebivalište zlodusima, te je postao njihovim robom. Stvorenja ga napadaju i vode s njime rat. Eto, tako čovjek postaje robom demona i žrtva pakla. Sam sebi je postao ružan da se sakrio od srama. Na sebi nosi prokletstvo i osuđen je na smrt. Istjeran je iz zemaljskog raja, a i onaj na nebu mu je zatvoren. Eto, to je strašna nesreća koja se nakon grijeha sručila na čovjeka.” (LJVM 38 -39).

Svetac želim slikama opisuje razoreni sklad koji je vladao u čovjeku. Poremećeno je čovjekovo gospodstvo nad samim sobom. Duhovne moći duše i tijela, veza između muškarca i žene, sklad sa

stvorenjima, narušeni su i podvrgnuti napetostima i požudama. Sam u sebi, čovjek duboko doživljava izranjenost svoga bića, a sama smrt je ušla u povijest čovječanstva. Nakon prvoga grijeha, bujica grijeha preplavljuje svijet, počevši od Kainovog ubojstva Abela pa do naših dana.

Posljedice istočnog grijeha se odnose na cijelo čovječanstvo, svi ljudi svih naraštaja zahvaćeni tom stvarnošću. “Neposluhom jednoga čovjeka svi su postali grješnici” (Rim 5, 19). Velika bijeda koja tišti ljude i čovjekove sklonosti na zlo, ne mogu se razumjeti bez povezanosti čovječanstva s istočnim grijehom i činjenicom da mi već rođenjem primamo istočni grijeh. Radi se o velikoj tajni koju nije lako shvatiti, a u kojoj svi iskustveno sudjelujemo.

Osobni grijeh prvih ljudi zarazio je ljudsku narav kao takvu, koju su oni rađanjem prenijeli budućim generacijama u palom stanju. Sve generacije ljudi prenose ljudsku narav u stanju lišenom svetosti i pravednosti, tako da je stvarnost istočnog grijeha naslijeđena, a ne počinjena. To je naslijeđen, a ne počinjen grijeh; stanje, a ne čin. Stanje koje duboko pogađa i uvjetuje svakog pojedinca. Ne biti svjestan da svaki čovjek ima izranjenu narav i zlu sklonu narav uzrokuje teške posljedice i zablude u području morala, odgoja i suživota ljudi. Znamo da je Isus Kist otkupio čovjeka od svakoga grijeha: „*Dakle, grijeh jednoga svim ljudima na osudu, tako i pravednost Jednoga svim ljudima na opravdanje i život*” (Rim 5, 18).

Podsjetnik: Koje je najsavršenije biće na zemlji? Čovjek je vrhunac Božjeg stvaranja i najsavršenije biće na zemlji. Koja su bitna svojstva čovjeka? Čovjek je stvoren kao muško ili žensko biće, obdareno tijelom, besmrtnom dušom i brojim Božjim darovima. Što je čovjek izgubio prvim ili istočnim grijehom? Čovjek je izgubio prijateljstvo s Bogom, sklad sa samim sobom i drugim ljudima.

Razmisli za osobni život vjere: Jesam li svjestan darova i talenata koje mi je Bog dao? Zahvaljujem li mu na njima? Jesam li svjestan da grijeh narušava moje dostojanstvo te da moram paziti da moji osobni grijesi još više ne izrane moju osobnost?

5. STARI ZAVJET

Stari zavjet je pisan hebrejskim jezikom. Biblija, a time i Stari zavjet započinje knjigom Postanka u kojoj se u prvih 11 poglavlja govori o stvaranju svijeta i prvih ljudi Adama i Eve koji su bili u zemaljskom raju, grijehu prvih ljudi i općoj povijesti sve do velikog potopa te spasa Noe i njegove obitelji u korablji.

U 12. poglavlju knjige Postanka započinje povijest **Abrahama** koje je živio u 19 stoljeća prije Krista u Uru Kaldejskome, negdje na prostoru današnjeg Iraka. Bog progovara Abrahamu i poziva ga sa cijelom svojom obitelji da pođe u obećanu zemlju, te da će On od njega podići izabrani Božji narod Izrael, kojega će Bog pratiti u njegovoj povijesti i objavljevati mu svoju volju. Ta postupnost Božje objave u gotovo 2000 godina prije rođenja Krista je opisana u 46 knjiga Staroga zavjeta. Bog je obećao svome izabranom izraelskom narodu poslati **Mesiju** (Pomazanika) koji će do kraja ljudima objaviti Boga i ispuniti njegov plan spasenja.

Abraham je sa svojom ženom Sarom dobio sina Izaka. **Bog je Abrahama stavio na kušnju**, tražeći da mu žrtvuje vlastitoga sina Izaka da vidi da li ga Abraham uistinu u svemu sluša. Abraham je bio spreman u svemu slušati Boga, a Bog ga je spriječio da žrtvuje svoga sina i naredio mu da mu žrtvuje ovna koji je bio na mjestu žrtvovanja.

Izak je dobio sina **Jakova** koji je imao 12 sinova od kojih potječu 12 izraelskih plemena. Ova braća su prodala svoga brata Josipa u ropstvo u Egipat. Bog je i tamo čuvao Josipa te je postao zamjenik faraona. Nakon što je nastala glad sav je Izraelski narod oko 1700. godine prije Krista otišao u Egipat gdje su zahvaljujući Josipu bili dobro primljeni.

No ubrzo nakon Josipove smrti Izraelci postaju robovi u Egiptu gdje kao takvi ostaju 430 godina. Bog zatim oko 1250 g. prije Krista šalje proroka **Mojsija** da izvede narod Božji iz egipatskoga ropstava. Bog Mojsiju na gori Sinaj objavljuje i svoje božansko ime: ***Ja sam koji jesam, Ja jesam na hebrejskome Jahve.*** (usp. Izl 3,14). Po Mojsiju Bog čini brojna čudesa u Egiptu od kojih je zadnje to da je Bog spasio od pomora sve Izraelce koji su žrtvovali pashalno janje i njegovom krvlju označili vrata svojih kuća.

Faraon se bio predomislio i pošao u potjeru za Izraelcima da ih vrati u Egipat, ali ih je Bog spasio tako da je Izraelcima otvorio put kroz Crveno

more, a kad su egipćani htjeli poći za njima vode su ih potopile. Izrael je ovaj događaj slavio kao najveću svetkovinu svoje vjere, a nazivali su je **Pasha što na hrvatskome jeziku znači prijelaz ili oslobođenje**, i tim povodom su hodočastili u hram u Jeruzalem i žrtvovali janjce kao spomen na to i zahvalu Bogu što ih i dalje čuva.

Nakon toga Bog je Mojsiju na brdu Sinaj sklopio savez sa izabranim narodom i **dao mu deset zapovijedi** kao zakon koji je Božji narod trebao opsluživati i tako ostati vjeran Bogu. Izraelski narod zauzima obećanu zemlju i organizira svoje društvo. Oko 1000 g. prije Krista Izraelski narod postaje kraljevstvo, prvi kralj se zvao **David**, a naslijedio ga je njegov sin **Salomon**. Glavni grad im je bio Jeruzalem. Oni su najpoznatiji izraelski kraljevi. Oko 900 g. prije Krista izraelsko kraljevstvo dijeli se na sjeverni dio koji se naziva Izrael i južni koji se naziva Judeja.

Godine 721. prije Krista Asirci osvajaju sjeverno kraljevstvo, a 587. g. prije Krista babilonci zauzimaju južno kraljevstvo Judeju, te odvođe Izraelce u ropstvo u Babilon gdje će ostati 70 godina. Po povratku u obećanu zemlju Izraelci su sve do rođenja Isusa Krista imali neku vrstu autonomije pod raznim tuđinskim vlastima. Kad se rodio Isus Krist bili su pod vlašću Rimskoga carstva.

Sve vrijeme izraelske povijesti Bog je svome narodu povremeno slao proroke, od kojih su najpoznatiji Ilija, Izaija i Jeremija. Rekli smo da se Stari zavjet sastoji od 46 knjiga od kojih su većina **povijesne knjige**, 16 njih su **proročke knjige**, a ostale **poučne**.

Sve vrijeme mučne povijesti izraelskoga Božjeg naroda Bog ih je preko proroka opominjao da budu vjerni savezu i da opslužuju Božje zapovijedi, u protivnom će im se dogoditi razna stradanja. Bog je malo po malo objavljivao svoj plan spasenja i preko proroka poticao narod da iščekuje obećanog Mesiju i Spasitelja.

***Podsjetnik: Tko je bio Abraham?** Abraham je čovjek koga je Bog pozvao da s njim hodi kroz život, pokazao se do kraja vjeran Bogu i u najvećoj kušnji, a od njega je nastao izraelski narod.*

***Koja je posebna zadaća Izraelskoga naroda u Božjem planu spasenja?** Bog je na osobiti način izabrao izraelski narod da po njemu cijelom svijetu objavi Boga osloboditelja i da svijet podržava nadu u obećanog Mesiju i Spasitelja.*

Kako je Bog oslobodio svoj izabrani narod iz egipatskoga ropstva? Bog je po proroku Mojsiju izveo izraelski narod iz ropstva tako da ga je proveo kroz pustinju i vodio prema obećanoj zemlji. Taj događaj se slavi kao blagdan Pashe ili oslobođenja, a sastavni dio je bio i žrtvovanje janjeta.

Kako je Bog sklopio savez sa izraelskim narodom? Bog je na brdu Sinaju sklopio savez sa Izraelom i dao je Mojsiju 10 zapovijedi. Na žalost Izraelci nisu bili uvijek vjerni tome savezu te su doživljavali razne kušnje i proganstva.

Razmisli za osobni život vjere: Jesam li svjestan važnosti povijesti spasenja koju je Bog objavio u Starome zavjetu? Kakva je moja vjernost Bogu i kako Bog mene opominje?

6. NOVI ZAVJET I ISUS KRIST

Gospodin Isus Krist je najveća osoba u povijesti svijeta. On je Sin Božji, po kome je stvoreno sve što postoji, a postao je čovjekom da spasi ljude. Začet je po Duhu Svetome, rodila ga je Djevica Marija iz Nazareta. Od njegovog rođenja u Betlehemu računa se nova kršćanska era. **Taj događaj Isusova rođenja crkva slavi na svetkovinu Božića, a vrijeme prije Božića kad se Crkva pripravlja za slavljenje ove svetkovne zove se došašće.** O povijesnom postojanju Isusa Krista svjedoče neki svjetovni povjesničari tog doba na primjer rimski povjesničari: Tacit, Svetonije i Plinije mlađi. U Novom zavjetu na poseban način o Isusovu životu govore **4 evanđelja koja su napisali: Matej, Marko, Luka i Ivan.** Riječ evanđelje dolazi od grčke riječi *evangelion* što znači *radosna vijest*.

O Isusovu djetinjstvu znamo da su nakon rođenja, potaknuti od anđela došli su mu pokloniti pastiri, a vođeni zvijezdom došli su učiniti to isto i tri mudraca. Poklonili su mu kao kralju zlato, kao Bogu tamjan a kao čovjeku plemenitu mast, smirnu. Roditelji su Isusa kao dijete prikazali u Hramu, taj događaj slavimo 2. veljače na svijećnicu. Sveta obitelj Josip, Marija i dijete Isus morali su bježati u Egipat, jer je kralj Herod kanio ubiti novorođenog Kralja, Mesiju. Po povratku iz Egipta nastanili su se u Nazaretu. Kad mu je bilo 12 godina Isus je ostao u Hramu. Nakon tri dana traženja Marija i Josip su ga pronašli.

Isus je živio u Nazaretu u obitelji Marije i Josipa koji mu je bio poočim, i poslušno im pomagao. Radio je svojim rukama kao tesar. Negdje oko tridesete godine svog života, sv. Ivan Krstitelj krstio je Isusa na rijeci Jordanu, nakon čega je on proveo 40 dana u pustinji gdje ga je kušao đavao. Isus zatim počinje svoje javno djelovanje; propovijeda evanđelje mudrosti, milosti i pravde. Pozivao je ljude na obraćenje i promjenu načina života jer je blizu kraljevstvo Božje. Učio je ljude što treba vjerovati i činiti da ostvare cilj svog života, vječno spasenje. Isus je bio čovjek dobrote, s ljubavlju je pristupao svima ljudima. Posebnu pažnju je pokazivao bolesnicima. Iako je bio Sin Božji i sama svetost ljubav je iskazivao i grešnicima, pozivao ih na pokajanje za grijeh, obraćenje i vjeru u njegovo milosrđe, te im opraštao grijeh.

Njegova poruka bila je jednostavna ali duboka, često izražena slikovito. Ona je bila poticaj ljudima i svijetu da se uz pomoć Njegove milosti i ljubavi preporađaju na bolje. Srž Isusove nauke je ljubav prema Bogu i bližnjemu. Isus je činio i čudesa kao znak da je on uistinu Sin Božji i potvrdu svoga nauka: liječio je bolesne, utišavao oluju na moru, izgonio đavle, i mrtve vraćao u život. On je put, istina i život. On sam se u svim najvažnijim trenucima života molio, poticao ljude na povjerenje u Boga i molitvu, a svoje vjernike je naučio i molitvu Očenaša.

Isus Krist je druga osoba Presvetog Trojstva - Sin i Riječ Božja, koji ima Božansku narav od vječnosti, a ljudsku je narav primio u tajni utjelovljenja kad je bio začet po Duhu Svetom od Marije Djevice. Bio je pravi čovjek s nama u svemu jednak osim u grijehu. **Ime Isus** na hebrejskom znači *Spasitelj*, a **Krist** na grčkom znači *Pomazanik*, isto što znači hebrejski **Mesija**. Isus je postao čovjekom, da spasi ljude od grijeha, smrti, pakla i đavla te da svim ljudima pribavi milost i mogućnost vječnog života s Bogom.

Priprava od 40 dana za proslavu zadnjeg tjedna Isusova života zove se korizma. Zadnji tjedan Isusova života naziva se Veliki tjedan koji Crkva slavi neposredno prije svetkovine Isusova uskrsnuća, Uskrsa. Uoči židovskog blagdan Pashe, na dan Cvjetnice Isus je svečano ušao u Jeruzalem. Na **Veliki četvrtak** slavio je posljednju večeru sa svojim apostolima, ustanovio je svetu misu i svećenički red. Nakon toga se povukao u Getsemanski vrt gdje se molio i krvlju znojio prihvaćajući muku i smrt koja je bila pred njim kao volju Božju. Na **Veliki petak** Isus,

iako je bio nevin, raspet je na križu na Golgoti ili Kalvariji, brdu kod Jeruzalema.

Iako je Isus imao protivnika i neprijatelja koji su doveli do njegove smrti na križu u namještenom procesu, On je iz ljubavi umro za sve ljude. Isus je prvo živio, učio a zatim i provodio u praksu da treba ljubiti sve ljude, pa i svoje neprijatelje. Crkva danas uči da je Isus svjesno i slobodno iz ljubavi prema ljudima i za njihovo spasenje umro za grijehе svih ljudi te da su u tom smislu svi i za to odgovorni.

Treći dan Isus je **uskrsnuo** od mrtvih. Taj dan je nedjelja, u Crkvi to otajstvo Isusove muke, smrti i uskrsnuća slavimo u svetoj misi na kojoj su dužni sudjelovati svi vjernici. Svojom ljubavlju, trpljenjem, smrću na križu i uskrsnućem Isus je izvršio svoju zadaću, pobijedio je đavla, grijeh, pakao i smrt, proslavio Boga i ostvario ljudsko spasenje. Četrdeseti dan po uskrsnuću Krist je **uzašao na nebo**, zatim je apostolima i vjernicima **poslao Duha Svetoga**. Isus je i dalje nevidljivo u Duhu Svetome prisutan u Crkvi, koju je osnovao da nastavi njegovo spasonosno djelo **do sudnjeg dana, kad će se On vratiti**. Crkva danas uči da od Isusove muke, smrti i uskrsnuća duhovnu korist imaju svi ljudi, a ne samo kršćani.

U Isusu Kristu ostvaren je **Novi i definitivni savez** s Bogom. **Novi zavjet** sastoji se od 27 knjiga od **kojih su najvažnija 4 evanđelja** jer im je u središtu život Isusa Krista. Ostale knjige Novoga zavjeta su Djela apostolska i poslanice – pisma – koja su apostoli pisali prvim kršćanima. Crkva uči da cijelo Sveto Pismo, pa i Stari zavjet ali u obliku slika i budućih nagovještaja, govori o Isusu Kristu i u njemu se ispunja.

***Podsjetnik: Tko je Isus Krist?** Isus je povijesna osoba, Sin Božji, Mesija, od Boga obećani Spasitelj, od vijeka pravi Bog koji je postao čovjekom, iz ljubavi je umro na križu i uskrsnuo kako bi spasio nas ljude. **Što je kraljevstvo Božje?** Kraljevstvo Božje jest novi obnovljeni svijet u kome Bog po Isusu uspostavlja nove odnose ljubavi ljudi s Njim i međusobno.*

***Što su značila čudesa u Isusovu nauku i poslanju?** Isus je činio brojna čudesa, a ona su bila znak ljudima da On nije običan čovjek kao i svi drugi, nego da je Sin Božji, a Njega i njegov nauk neki su ljudi oduševljeno prihvaćali dok su ga drugi žestoko odbijali. **Kako je Isus završio svoj život i poslanje?** Isusu je umro na Križu i s time završio*

zemaljski život, ali je uskrsnuo od mrtvih te vječno živi u Bogu, a time je završio i svoje poslanje jer je on jedini Spasitelj svih ljudi.

***Razmisli za osobni život vjere:** Kakav je moj odnos prema Isusu? Ljubim li ga, jesam li mu zahvalan za sve što je učinio za mene, vjerujem li mu, molim li mu se redovito? Jesam li svjestan da je on moj Spasitelj, ali i Onaj pred kojega ću na kraju života stati i koji će odrediti moju vječnu sudbinu?*

7. MARIJA, MAJKA ISUSOVA I NAŠA MAJKA U VJERI

Blažena Djevica Marija je rođena pred otprilike 2.000 godina u Palestini od pobožnih židovskih roditelja sv. Joakima i sv. Ane. Božjom milošću od svog začeca Marija je sačuvana od istočnoga grijeha, iako je kao i bilo koji drugi čovjek mogla sagriješiti, no bez ikakva grijeha je ostala cijeli svoj život. **Crkva ovu Marijinu svetkovnu slavi 8. 12. a naziva se svetkovina Bezgrješnog začeca.**

Marija je na navještaj arkanđela Gabrijela po snazi Duha Svetoga začela Isusa Krista i rodila ga, ali je i dalje ostala djevica. Ona se zove i jest Majka Božja - Bogorodica jer je rodila Sina Božjega, Isusa koji je istovremeno i Bog i čovjek. Sin Božji postao je Sin Čovječji u Marijinu krilu. Marija je živjela u djevičanskom braku sa svojim mužem sv. Josipom. O Mariji svjedoče Biblija i crkvena svetačka predaja.

Marija je cijeloga života svojom ljubavlju i vjernošću služila Bogu, a posebno kada je bila pod Isusovim Križem, dok je Isus umirao za spasenje ljudi. Na taj način Gospa je sudjelovala u ljudskom otkupljenju. Isus je umirući na križu nama vjernicima ostavio Mariju za Majku, da bude naša Majka u vjeri koja nas svojim molitvama prati kroz život na putu do sretne vječnosti.

Cijeli svoj život Marija je ponizno, vjerno i skromno u ljubavi služila Bogu, Crkvi i bližnjemu. Na kraju života Marija je bila **dušom i tijelom uznesena na Nebo. Ovu svetkovnu Marijina uznesenja na Nebo ili Veliku Gospu Crkva slavi 15. 8.** Marija je savršeno sveta ljudska osoba, Majka Crkve – Majka svih nas i uvijek je spremna pomoći nam i moliti Boga za nas.

Podsjetnik: Zašto Gospu nazivamo Bogorodicom? Marija je Bogorodica jer je po Duhu Svetome začela i rodila Sina Božjega, Isusa Krista. **Je li Gospa ikada sagriješila u svome životu?** Marija je bez grijeha začeta u krilu svoje majka sv. Ane, i bez grijeha je ostala cijeloga svoga života. **Zašto je Marija naša Majka u vjeri?** Marija je naša Majka u vjeri jer je bila pod križem svoga Sina dok je On umirao za naše spasenje, i On sam dao nam je Mariju za Majku. **Je li Marijino tijelo ostalo u grobu?** Marijino tijelo nije ostalo u grobu, nego je nju Bog dušom i tijelom uznio na Nebo.

Razmisli za osobni život vjere: Jesam li svjestan da mi je Marija darovana da bude mojom Majkom u vjeri? Ljubim li je kao Majku svoje duše u vjeri? Imam li povjerenja u njen zagovor i molim li joj se redovito?

8. CRKVA

Crkva je zajednica vjernika koji vjeruju da je Isus Sin Božji postao čovjekom, da je umro i uskrsnuo za naše spasenje. Crkvu je dakle osnovao sam Isus Krist kad je oko sebe okupio učenike među kojima su posebno mjesto zauzimali apostoli. Članom Crkve postaje se krštenjem, a da bi netko mogao biti kršten treba ispovjediti vjeru u Isusa Krista. Mala djeca se krste u vjeri svojih roditelja i kumova.

Nakon Isusova Uzašašća u Nebo, On je apostolima poslao Duha Svetoga, te su oni neustrašivo počeli propovijedati vjeru u Isusa Krista. Tako se Crkva počela širiti i rasti. Crkva je novi Božji narod, zajednica vjernika laika i svećenstva, Mistično Tijelo Kristovo.

Crkva Kristova je **jedna, sveta, katolička i apostolska**. Sveta je po Isusu Kristu, njegovoj milosti i pozivu svih vjernika na svetost, ali je sastavljena od ljudi koji su podložni grijehu te im treba Kristovo oprostjenje i milost koju dobivaju po iskrenom kajanju, ispovijedi i drugim dobrim djelima. Krist je glava Crkve i posvećuje ju svetim sakramentima i drugim sredstvima.

Crkva je katolička, tj. opća, za sve ljude i sva vremena te posjeduje puninu duhovne mudrosti i blaga kao i sredstva koja su nam potrebna da dođemo do spasenja i vječnog života. Crkva je apostolska, jer čuva tradiciju i vjeru koju je baštinila od apostola, i jer njom upravljaju

nasljednici apostola, biskupi na čelu sa vidljivim poglavarom papom koji je nasljednik apostola Petra. Crkva će po Isusovoj riječi trajati do sudnjeg dana.

Crkva je dobra majka i učiteljica, preko pape, biskupa, svećenika i laika koji ostaju i ustraju u zajedništvu nauka učeći u ime Isusovo, kao da sam Isus uči, uči nas putu vječnog spasa koji podrazumijeva život vjere i činjenje dobrih djela. Duh Sveti papi, biskupima, svećenicima i vjernicima koji ostaju u zajedništvu Crkve omogućuje pravilno tumačenje Biblije, te učenje o stvarima koje nisu izravno zapisane u Bibliji.

Crkva neprestano štuje Boga po cijelom svijetu sa liturgijom - bogoslužjem. Pastirskom brigom Crkva po papi, biskupima i svećenicima narodu Božjem podjeljuje sakramente i druge blagodati, te tijekom godine prema crkvenom kalendaru slavi Boga i njegova velika djela, otajstva Isusova života, živote Marije i svetaca.

Župa, vođena župnikom - svećenikom, osnovna je zajednica Crkve i centar duhovnog blaga. Više župa sačinjava biskupiju na čelu sa biskupom, a sve biskupije u svijetu čine Katoličku Crkvu.

Zajedništvo i uzajamna duhovna pomoć, svih članova Crkve - kršćana na zemlji, u čistilištu i nebu, zove se *općinstvo svetih*.

Crkva koja je u početcima bila jedna i jedinstvena zbog povijesnih razloga i raskola podijelila se na više zajednica. Najveće podjele Crkve dogodile su se 1054. g. kad je došlo do raskola između istočne i zapadne Crkve. Tako danas imamo Rimokatoličku Crkvu na zapadu, a na istoku razne pravoslavne Crkve. Pravoslavne Crkve ne prihvaćaju papinsku sveopću službu za cijelu Crkvu, te su one nacionalne Crkve.

U srednjem vijeku Crkva na zapadu je zapala u novu duhovnu krizu te ju je 1521. g. pogodio novi raskol. Martin Luter, njemački reformator pokrenuo je pokret koji se naziva protestantizam od kojega su nastale brojne crkvene zajednice. Danas glave razlike protestanata u odnosu na katoličku vjeru su u tome da oni ne vjeruju u stvarnu Isusovu prisutnost u misi i posvećenoj Hostiji, ne prihvaćaju papinsku službu u Crkvi, ne prihvaćaju potrebu sakramenta ispovijedi te ne prihvaćaju katoličke istine o Isusovoj Majci Mariji i njenoj ulozi u Crkvi.

Danas oko 30% pučanstva svijeta su kršćani, a od njih 60% Rimokatolici. Ostali kršćani pripadaju drugim zajednicama.

Socijalni nauk Crkve: Crkva primjenjuje načela Božjeg zakona moralnosti i etike na društvene odnose te zastupa i naučava: pravo na život od začeca do prirodne smrti, slobodu vjere, udruživanja i izražavanja, ravnopravnom svih osoba, privatno vlasništvo i poduzetništvo u ekonomiji, prioritet rada pred kapitalom, humani standard života za sve (hrana, odjeća, stan, medicina, posao), racionalnu ekologiju, demokraciju, smanjenje naoružanja uključivši nuklearnog, mir i ljudsku solidarnost, istinu društvene pravde i općeg dobra što je svrha svake države, politike i vlasti da u društvu brani pravdu, i dostojanstvo svih građana (djeca, bolesnici, starci, itd.).

Redovništvo: Bogu posvećene osobe redovnici i redovnice žive po Isusovim evanđeoskim savjetima (**siromaštvo, čistoća, poslušnost**), da se tako na poseban način sjedine s Bogom u ljubavi, svjedoče za njega i da koriste Crkvi i bližnjemu dobrim djelima. To je u ovom životu jedan poseban način zajedništva s Bogom. Postiže se Božjim pozivom, milošću, vjerom, ljubavlju, meditacijom, razmišljanjem, dobrim djelima, molitvom, postom, askezom, kontemplacijom i sakramentima.

Podsjetnik: Što je to Crkva? Crkva je zajednica vjernika koji vjeruju da je Isus Krist Sin Božji umro i uskrsnuo za naše spasenje. **Tko je ustanovio Crkvu?** Sam Isus je ustanovio Crkvu kad je oko sebe počeo okupljati one koji su mu vjerovali, a među učenicima posebno mjesto odredio je za apostole. **Koje su glavne karakteristike Crkve?** Crkva je jedna, sveta, katolička i apostolska. **U čije ime Crkva uči?** Crkva na čelu s papom i biskupima koji ostaju u zajedništvu vjere uči u ime Isusa Krista.

Razmisli za osobni život vjere: Što meni znači pripadnost Katoličkoj Crkvi, čiji sam i ja član? Ljubim li Crkvu preko koje dobivam toliko duhovnoga dobra? Kako osjećam i živim li pripadnost svojoj župi i biskupiji?

9. GLAVNE KRŠĆANSKE KREPOSTI

Krepost je ustrajnost i postojanost u činjenju dobra. **Bogoslovne kreposti su darovane od Boga na krštenju: 1. Vjera** - vjera i povjerenje u Boga i njegovu Objavu, vjera koja se oslanja na autoritet samoga Boga,

mi vjerujemo sve ono što je on objavio i što nam on po svojoj Crkvi predlaže vjerovati. **2. Ufanje ili nada** da će Bog ispuniti svoja obećanja. Ufanjem mi želimo i očekujemo vječni život, koji je Bog obećao svojim slugama, kao i nužnu pomoć za njegovo postizanje; **3. Ljubav** - ljubav prema Bogu i bližnjemu, ljubavlju Boga ljubimo radi njega samoga i to iznad svih stvari, a bližnjega svoga poradi ljubavi Božje ljubimo kao same sebe. Bogoslovne kreposti, vjera, ufanje i ljubav imaju za izravni cilj sjedinjenje vjernika s Bogom, a ovo sjedinjenje s Bogom dovršavaju moralne, evanđeoske i ljudske kreposti.

O kreposti Crkva uči: „Ljudske kreposti (vrline) jesu čvrsti stavovi, stalna raspoloženja, trajne savršenosti razuma i volje koje ravnaju našim činima, zapovijedaju našim strastima i upravljaju našim vladanjem po razumu i vjeri. One daju lakoću, gospodstvo nad sobom i radost za moralno dobar život. Krepostan je onaj čovjek koji slobodno čini dobro. Čudoredne (moralne) kreposti stječu se ljudskim nastojanjem. One su plodovi i klice moralno dobrih čina; one pripremaju sve moći ljudskog bića da uđe u zajedništvo s božanskom ljubavi“. (KKC 1794 – 1795)

Stožerne ili glavne kreposti u ljudskom i kršćanskom životu su: 1. Razboritost - pravilno rasuđivanje o onome što trebamo ili ne trebamo činiti, posebno u praktičnim stvarima. **2. Pravednost** - svakome daje što ga pripada; poštenje. **3. Jakost** - uvijek čini dobro bez obzira na poteškoće. **4. Umjerenost** - obuzdava naše prohtjeve i sprječava zloupotrebu užitaka kao seksualnost i piće, te nas usmjeruje na pristojnost u odijevanju.

Evanđelje preporuča i potiče još na druge brojne kreposti među kojima su najvažnije: poniznost, sloga, blagost, čistoća, darežljivost, marljivost, poslušnost, pobožnost, zahvalnost, vjernost, jednostavnost, strpljivost, postojanost, milostivost, čednost, domoljublje, snošljivost, kršćanska radost i zadovoljstvo, istinoljubivost, iskrenost, prijaznost i oprez u govoru.

Da bi vjernik mogao kreposno živjeti mora živjeti u milosti Božjoj. To Crkva izričito poručuje: „Božja milost pročišćuje i uzdiže ljudske kreposti stečene odgojem, slobodnim činima i ustrajnošću uvijek obnavljanom s naporom. S Božjom pomoću, one kuju značaj i daju lakoću u vršenju dobra. Krepostan čovjek je sretan što živi kreposno. Čovjek ranjen grijehom ne može lako očuvati moralnu ravnotežu. Dar spasenja po Kristu daje nam milost potrebnu da ustrajemo u traženju kreposti. Svatko

mora uvijek moliti za tu milost svjetla i snage, pristupati sakramentima, surađivati s Duhom Svetim, slijediti njegove pozive da ljubimo dobro i da se klonimo zla“. (KKC 1810)

Najčešći grijesi protiv vjere koji vode do slabljenja pa i gubitka vjere su: zataja i nijekanje vjere, nevjera i krivovjerje, nijekanje postojanja Boga, ateizam, ravnodušnost prema vjeri - vjerski nehaj, praznovjerje, idolopoklonstvo, gatanje i magija, bezvjerje, bezboštvo, agnosticizam, istočnjačke ne kršćanske prakse, alternative i okultne prakse. Najčešći grijesi protiv nade su beznađe; očaj, malodušje dok su najčešći grijesi protiv ljubavi: mržnja, ogovaranje, zavist, željeti i činiti zlo bližnjemu.

Podsjetnik: Što je to krepost? Krepost je ustrajnost i postojanost u činjenju dobra. Koje su to bogoslovne kreposti i kad se one dobivaju? Bogoslovne kreposti su: 1. vjera i povjerenje u Boga njegovu Objavu. 2. Ufanje ili nada da će Bog ispuniti svoja obećanje. 3. Ljubav prema Bogu i bližnjemu, a dobivaju se od Boga na krštenju. Koje su glave ili stožerne kreposti u ljudskome moralnome životu? To su razboritost, pravednost jakost i umjerenost.

Razmisli za osobni život vjere: Koje su glavne poteškoće koje se javljaju na području vjere u tome osobnom iskustvu? Što mi najviše pomaže u životu vjere? Kakva je moja nada i pouzdanje u Boga? Trudim li se ljubiti Boga i bližnjega? Molim li da ustrajem u vjeri?

10. HRVATI, KRŠĆANSTVO I KATOLIČKA CRKVA

Hrvati su doselili u područje današnje Hrvatske s područja Karpata tijekom sedmog stoljeća. Po dolasku u ove krajeve došli su u dodir s kršćanskim starosjediocima i polako prihvaćali kršćanstvo. Ulogu u pokrštanju imali su bizantski i franački misionari te benediktinci koji donose zapadne kulturne utjecaje.

Kontakte sa Svetom Stolicom Hrvati su imali već 641. godine, kad su primili papina izaslanika opata Martina koji je došao od njih otkupiti kršćansko roblje i kosti mučenika. O pokrštenju Hrvata nema puno podataka, ali se zna da je ono teklo mirno i slobodno od njihova dolaska do početka 9. stoljeća.

Bizantski car Konstantin Porfirogenet (913 - 959. g) u svom djelu "*O upravljanju carstvom*" bilježi kako je bizantinski car Heraklije (610. - 641. g.), za čijeg su vladanja Hrvati zaposjeli krajeve između Drave i Jadranskoga mora, "poslao i doveo iz Rima svećenike, od kojih je učinio nadbiskupa, biskupa, svećenike i đakone, i pokrstio Hrvate". Spominje se pokrštenje narodnih knezova: Porge, Porina, Vojnomira, Višeslava, Borne u Ninu te Ljudevita Posavskoga i ostalih.

U 9. stoljeću Hrvati su već uključeni u veliku europsku kršćansku zajednicu. Njihovi vladari Mislav (oko 839.), Trpimir (852.) i drugi grade crkve i podižu samostane. **Hrvatski vladar Branimir, koji je stolovao u Ninu, 879. pisao je papi Ivanu VIII.** te mu obećava vjernost i poslušnost. Papa Ivan VIII. odgovara pismom od 7. lipnja 879. i kaže da je slavio misu na grobu sv. Petra i tom prilikom zazvao Božji blagoslov na Branimirovu zemlju i njegov narod. Također je sačuvano dragocjeno dopisivanje između tadašnjeg pape Ivana X. (914 - 928.) i hrvatskog **vladara Tomislava povodom prve splitske sinode (925.)** u kojem se po prvi put u međunarodnim dokumentima nalazi spomen jednog hrvatskog kralja.

Hrvatskog kralja **Zvonimira krunio** je Gebizon, legat pape Grgura VII., godine 1075. U to vrijeme raskola između Zapadne i Istočne Crkve, Zvonimir **obećava vjernost papi i katoličkoj vjeri** te se obvezuje da će u svom kraljevstvu provoditi crkvenu reformu, štiti udovice i brinuti se za pravednost "da jaki ne potlače slaboga". U doba hrvatskog kraljevstva s narodnim vladarima među Hrvatima su djelovali benediktinci, koji su ostavili neizbrisiv pečat na području crkvenoga, kulturnoga, a i državnoga života toga doba.

Ćiril i Metod zajedno sa svojim učenicima razvili su slavensko bogoslužje i u Hrvatskoj. U 10. st. služba Božja na narodnom jeziku bila je raširena i dobro ukorijenjena u mnogim hrvatskim krajevima. Narodni je jezik sačuvan u bogoslužju sve do 10. st. Kod drugih rimokatoličkih slavenskih naroda uporaba narodnog jezika u bogoslužju prestala je smrću Ćirila i Metoda. Glagoljica je potpuno nestala, osim kod Hrvata. Služila im je za prepisivanje dijelova Biblije, književnih djela, različite bogoslužne tekstove i drugo. Glagoljica je postala pismo za svakodnevnu uporabu.

Kada je 1102. Hrvatska izgubila vlastitu kraljevsku dinastiju i ušla u personalnu uniju s Mađarskom, benediktinci su polako odumirali, a

hrvatskom katoličanstvu posebno obilježje daju prosjački redovi, poglavito franjevci, a onda i dominikanci. Kasnije su na vjersku i kulturnu formaciju Hrvata snažan utjecaj izvršili isusovci.

Još za života sv. Ignacija isusovci dolaze na prostore naše domovine. **Isusovci otvaraju školu u Dubrovniku (1604.).** U Zagreb dolaze **1606. Slijedeće godine osnivaju gimnaziju. Promicanje njihova studija filozofije na viši studij bilo je utiranje puta zagrebačkom sveučilištu. 1662. godine** u Zagrebu otvaraju Akademiju sa studijem filozofije i teologije koja poveljom cara Leopolda I. (1669.) dobiva sveučilišna prava i povlastice. U Rijeci otvaraju gimnaziju 1627., u Varaždinu 1636., u Osijek stižu 1687., u Petrovaradin 1693. i Požegu 1698., a u Split 1722. godine. Spomenimo neke koji su važni za hrvatsku kulturu i znanost: **isusovac Bartol Kašić je pisac prve hrvatske gramatike, isusovac Ruđer Bošković jedan je od najvećih znanstvenika uopće.**

U poznatim glagoljaškim tiskarama u Senju, Rijeci i Kosinju izrađivani su i ukrašavani misali, evanđelistari, brevijari. **Prva tiskana knjiga na hrvatskom jeziku je *Misal po zakonu rimskog dvora iz 1483. godine, koja je također napisana glagoljicom.***

U srednjovjekovnoj **Bosni i Hercegovini bilo je brojno katoličko pučanstvo.** Upravo na to područje dolazi turska osmanlijska sila te je tijekom stoljeća došlo do snažne islamizacije. Među preostalim katoličkim hrvatskim narodom kroz nekoliko stoljeća u Bosni i Hercegovini djelovali su **franjevci**, koji su sačuvali vjerski i kulturni i nacionalni identitet Hrvata tog područja.

Jedno vrijeme je hrvatskom narodu prijetila opasnost od zatiranja i gubitka narodnog jezika, no upravo zahvaljujući glagoljici očuvala se domaća hrvatska riječ. Poznati širitelji glagoljske ideje na domaćim i europskim prostorima, bili su mnogi bezimni svećenici glagoljaši, redovnici i svjetovnjaci, no oni nisu bili samo čuvari pisma i jezika, nego i istinski prosvjetitelji.

Krajem 19. stoljeća u Hrvatskoj, koja je do 1918. bila u sklopu Austro-Ugarske, organiziraju se hrvatski katolički đaci, studenti i intelektualci stvarajući svoj pokret da bi u društvo unosili katolička načela i vrijednosti. Između dva svjetska rata Crkva je uglavnom slobodno djelovala.

Poslije 2. svjetskog rata komunistička se vlast obračunava s ideološkim protivnicima, teško optužujući sam vrh Katoličke Crkve, što kulminira montiranim procesom, suđenjem i zatočenjem zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca.

U socijalističkoj Jugoslaviji, komunistička vlast provodi opću nacionalizaciju, čime i Katolička Crkva gubi brojne posjede, bolnice, škole, domove. Oduzeti su ne samo posjedi nego i pojedini samostani. Vjeronauk je izbačen iz škole, laičke organizacije morale su biti raspuštene, vjera je proglašena privatnom stvari čovjeka i zabranjen je bilo kakav način njenog javnog očitovanja, te je provedena **sustavna ateizacija**. Članstvo u Komunističkoj partiji uvjetuje se ograđivanjem od religioznosti. Budući da se većina položaja u politici i gospodarstvu dobivala upravo kroz Partiju, vjernici (a i osobe koji su bili nepodobne po drugim kriterijima) su u pravilu bili diskriminirani ili potpuno isključeni iz javnog života.

Prilikom raspada Jugoslavije jugoslavenska armija i Srbija su vršile sustavni rat protiv svih onih koji su stajali na putu ostvarenja njihove ideje velike Srbije. Tako se Hrvatska našla u obrambenom Domovinskom ratu u kome je pobijedila te danas imamo slobodnu i demokratsku domovinu Republiku Hrvatsku.

Međunarodno priznanje Hrvatske je postupno uslijedilo nakon proglašenja neovisnosti Republike Hrvatske 25. lipnja 1991. **Zemlje koje su prednjačile u diplomatskim nastojanjima za međunarodno priznanje Hrvatske, svakako su bile Sveta Stolica i Njemačka.** Vatikanska diplomacija, kao prva u svijetu, još je 3. listopada 1991. godine objavila da radi na hrvatskome međunarodnom priznanju. Danas se velika većina Hrvata deklarira kao katolici, a Crkva ima slobodu javnog djelovanja.

Crkva u Hrvata ima i proglašene svece i blaženike, evo kada ih slavimo:

Hrvatski sveci

12. svibnja: sv. Leopold Mandić redovnik franjevac kapucin proveo je gotovo sav svoj svećenički život u Padovi služeći vjernicima po

sakramentu pomirenja s Bogom u ispovjedaonici. Umro je u Padovi, 30. srpnja 1942. Živio je kreposno te su ga već za života smatrali svecem.

14. studenoga: sv. Nikola Tavelić, mučenik rodio se oko god. 1340. Potekao je od plemenite obitelji šibenskih Tavelića, starohrvatskoga plemena Šubića. U Jeruzalemu je s tri druga, zbog javnog propovijedanja kršćanske vjere, stekao palmu mučeništva 14. studenoga 1391.

7. rujna: sv. Marko Križevčanin rodio se u Križevcima, 1588. mučen je za Krista i vjeru u Košicama, 7. rujna 1619. u Slovačkoj, treći je kanonizirani hrvatski svetac katoličke Crkve. Bio je svećenik, profesor teologije, kanonik i misionar.

Hrvatski blaženici

10. veljače: bl. Alojzije Stepinac, zagrebački nadbiskup kojega su komunisti u Jugoslaviji progonili i neprevedeno osudili. Umro je na glasu svetosti i mučeništva u Krašiću, 10.11.1960.

26. travnja: bl. Jakov Zadranin. Redovnik franjevac, umro 24. travnja 1490. u Bitettu (Italija), gdje mu se čuvaju posmrtni ostaci. Bio je pokornik i molitelj, obdaren karizmama i čudesima

27. travnja: bl. Ozana Kotorska rodila se u Kotoru. Kao mlada djevojka posvetila se Bogu i dobila dozvolu kotorskog biskupa Tripuna da smije živjeti kao »zazidana djeвица« u pokorničkoj ćeliji uz kapelu sv. Bartola. U isto vrijeme postala je dominikanska trećoretkinja umrla je na glasu svetosti 27. travnja 1565. u 72. godini života.

4. svibnja: bl. Julijan iz Bala. Svećenik franjevac, rođen oko g. 1300. u Balima u Istri, a umro g. 1349. Uzoran redovnik, poznat propovjednik i pomiritelj zavađenih. Posmrtni ostaci mu se čuvaju u župnoj crkvi u Balima.

10. svibnja: bl. Ivan Merz rođen je 16. prosinca 1896. g. u Banja Luci. Angažirani katolički laik, profesor, odgojitelj mladih. Umro je u Zagrebu 10. svibnja 1928. g., u 32. godini, na glasu svetosti. Na samrti je prikazao svoj život Bogu kao žrtvu za hrvatsku mladež. Grob mu se nalazi u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu,

9. srpanj: bl. Marija od Propetog Isusa Petković rođena u Blatu na otoku Korčuli. Utemeljila je družbu časnih sestara Kćeri Milosrđa i

posve se posvetila djelima ljubavi molitvi i predanome trpljenju za Krista, sve do svoje smrti 9. srpnja 1966. u Rimu.

3. kolovoza: bl. Augustin Kažotić. Rodio se u Trogiru, u plemićkoj obitelji u Dalmaciji oko g. 1260. Bio je redovnik dominikanac, postao je i zagrebački biskup, umro 3. kolovoza 1323.

24. kolovoza - bl. Miroslav Bulešić, rođen u Čabrunicima, 13. svibnja 1920. u Istri. Hrvatski je katolički svećenik i mučenik. Bio je župnik u Kanfanaru. U kolovozu 1947. pratio je kao službeni pratitelj delegata Sv. Stolice mons. Jakoba Ukmara, koji je dijelio sv. krizmu na području oko Buzeta. Nakon što komunističke pristalice nisu uspjele spriječiti krizmu u Buzetu 23. kolovoza 1947. dan poslije iz mržnje prema vjeri ubili su vel. Miroslava Bulešića.

25. listopada - bl. kraljica Katarina Kosača - Kotromanić. Rodila se u Blagaju kod Mostara, 1425. Bila je žena hrvatskog kralja i bana u Bosni Stjepana Tomaša. Dolazi iz humske velikaške obitelji iz Hercegovine Kosače. Poslije suprugove smrti živjela je povučeno sa svojom djecom Katarinom i Sigismundom u Kozogradu iznad Fojnice, i po legendi odande je vodila obranu zemlje od Turaka. Nakon osvajanja Bosne godine 1463. njezinu djecu Žigmunda i Katarinu su oteli Turci i prisilno ih poturčili. Kraljica Katarina Kosača-Kotromanić umrla je 25. listopada 1478., godine u Rimu. Njezino tijelo je položeno na počasno mjesto u bazilici Santa Maria in Aracoeli u Rimu.

5. studenog - Bl. Serafin Kodić Glasnović rođen u Janjevu, Kosovo, 25. travnja 1893. franjevački svećenik, blaženik i mučenik. Mučen iz mržnje prema vjeri od komunista u Albaniji, umro u Lješju, 11. svibnja 1947 u Albaniji.

Don Anton Muzić – rođen u Vrnakovu, Kosovo, 1921., mučenik vjere, katolički svećenik iz župe Letnica, Kosovo. Mučen iz mržnje prema vjeri od komunista u Albaniji. Umro u Skadru u Albanija 1948. u 28-moj godini života.

8. studenoga: bl. Gracije kotorski, rođen je u Mulu u Boki Kotorskoj 27. studenoga 1438. Postao je redovnik augustinac na brdu Otrone nedaleko Padove. Bio je izvanredno pobožan presvetoj Euharistiji. Puno se brinuo za siromahe i pomagao im. Umro je 9. studenoga 1508.

14. prosinca - bl. Oton iz Pule, rođen u Puli u 13. stoljeće, pouzdano se zna da je bio jedan od prvih franjevac koji su stigli u Istru.

Predaja mu pripisuje izvanrednu dobrotu i savršenu krijepest te četrnaest čudesnih ozdravljenja. Umro je 14. prosinca 1241. Na taj dan slavi ga se u Istri, poglavito u crkvi sv. Franje u Puli, gdje mu se u oltaru sv. Franje čuvaju zemni ostatci.

15. prosinca: Drinske mučenice, časne sestre Kćeri Božje ljubavi. Četnici su ih iz mržnje prema vjeri zarobili i u Goraždu na rijeci Drini u BiH ubili 5 časnih sestara među kojim je i hrvatica bl. s. Marija Jula Ivanišević. One su časno umrle braneći svoju čistoću.

***Podsjetnik: Kad su hrvati prili kršćanstvo?** Hrvati su polagano primali kršćansku vjeru od svoga dolaska u domovinu u 7 stoljeću pa do 9 stoljeća.*

***Koji hrvatski vladari i kraljevi se spominju u dopisivanju sa papom?** Spominju se Knez Branimir 879 godine, koji je stolovao u Ninu, kralj Tomislav povodom prve splitske sinode 925. A hrvatskog kralja Zvonimira krunio je Gebizon, legat pape Grgura VII., godine 1075. U to vrijeme raskola između Zapadne i Istočne Crkve, Zvonimir obećava vjernost papi i katoličkoj vjeri.*

***Koja je prva knjiga tiskana na našem jeziku?** Prva tiskana knjiga na hrvatskom jeziku je Misal po zakonu rimskog dvora iz 1483.*

***Koji su hrvatski proglašeni sveci u Katoličkoj Crkvi?** Sv. Nikola Tavelić, sv. Marko Križevčanin i sv. Leopold Mandić.*

***Tko je bio bl. kardinal Alojzije Stepinac?** Bio je zagrebački nadbiskup kojega su komunisti nepravедno progonili i osudili jer nije htio njih slušati i odvojiti Crkvu u Hrvata od zajedništva s papom i katoličkom Crkvom.*

***Razmisli za osobni život vjere:** Jesam li svjestan veličine i ljepote tradicije hrvatskoga naroda u življenju vjere? Što je vjera i povezanost s Crkvom značilo hrvatskome narodu? Što meni danas znači kršćanska vjera?*

11. MILOST

»Milost je sudjelovanje u Božjem životu; ona nas uvodi u intimnost trojstvenoga života« (KKC 1997). Katekizam katoličke Crkve nas uči da

naše opravdanje ili spasenje dolazi od Božje milosti i naše suradnje s njome. A milost definira kao „naklonost, ničim zasluženu pomoć koju nam Bog daje da bismo odgovorili njegovu pozivu: da postanemo sinovi i kćeri Božje, posinci, sudionici božanske naravi i života vječnoga.“ (KKC 1996). Tu se onda prirodno nameće pitanje sudjeluje li i kako u tom postupku opravdanja čovjek sa svojom slobodnom voljom. Na prvo pitanje crkveni nauk odgovara potvrdno:

„Bog je htio čovjeka prepustiti u ‘ruke njegove vlastite odluke’ (Sir 15,14), tako da sam od sebe traži Stvoritelja i da slobodno prijanjajući uza nj dođe do potpunog i blaženog savršenstva.“ (KKC 1743). Dakle međusobni odnos Božje milosti i čovjekove slobodne volje u tom procesu, ostaje misterij ili tajna, koju crkveno učiteljstvo potvrđuje.

Posvetna milost je nezasluženi dar kojim nas Bog posvećuje i dariva nam svoj život; Duh Sveti nam je ulijeva u dušu da je ozdravi od grijeha i posveti. Posvetna milost je trajni Božji dar po kome postajemo i živimo kao djeca Božja, po posvetnoj milosti Bog prebiva u nama kao u svome hramu i ostaje u nama sve dok ne učinimo teški grijeh. Posvetnu milost dobivamo na krštenju, a kad se po grijehu izgubi dobivamo ju po sakramentu ispovijedi.

Djelatna milost je Božji trenutni dar tijekom svakodnevnice koji nam pomaže činiti dobra djela i da se čuvamo grijeha. Kada mi surađujemo s Bogom dobivamo **zasluge** i djelatna milost sve više raste u nama, sve više postajemo prijatelji Božji i rastemo u vjeri. Naša zasluga pred Bogom samo je posljedica njegova slobodnog nauma da čovjeka pridruži djelu svoje milosti. Zasluge i duhovni rast duše se događaju po molitvi i činjenju dobrih djela. Bog želi da mi ljudi na takav način surađujemo u ostvarenju našeg spasenja.

Još je sv. Augustin kazao da Bog koji te stvorio bez tebe, bez tebe te neće spasiti. Pa ipak i te zasluge treba u prvom redu pripisati Božjoj milosti, a tek onda čovjekovoj suradnji. I sama čovjekova zasluga pripada Bogu. Posvetna milost gubi se u duši po činjenju teških ili smrtnih grijeha, dok laki grijesi gase djelovanje milosti u duši i priječe duhovni rast. Izgubljena posvetna milost zadobiva se po dobro obavljenoj ispovijedi.

Isus Krist je dao Crkvi sredstva za dijeljenje Božje milosti: sedam svetih sakramenata ili tajna, otajstava. Sakramenti su vidljivi znaci

nevidljivog djelovanja Božje milosti, djelotvorni su snagom Duha Svetoga i posredstvom svećenika. Vanjski način i oblik slavljenja sakramenta, naziva se obred.

Podsjetnik: Što je to milost Božja? *Milost Božja je naklonost, ničim zaslužena pomoć koju nam Bog daje da bismo odgovorili njegovu pozivu: da postanemo sinovi i kćeri Božje, posinci, sudionici božanske naravi i života vječnoga.* “

Što je to posvetna milost? *Posvetna milost je nezasluženi dar kojim nas Bog posvećuje i dariva nam svoj život. Dobiva se po krštenju, a obnavlja nakon pada u grijeh po ispovijedi.*

Što je to djelatna milost? *Djelatna milost je Božji trenutni dar tijekom svakodnevnice koji nam pomaže činiti dobra djela i da se čuvamo grijeha.*

Što su zasluge pred Bogom? *Zasluge su rast u Božjoj milosti po molitvi i činjenju dobrih djela.*

Razmisli za osobni život vjere: *Što mi znači milost Božja i prijateljstvo s Bogom? Čuvam li se teškoga grijeha čime gubim milost Božju? Ako se dogodi da teže sagriješim i izgubim Božju milost nastojim li se čim prije ispovjediti i ponovno u prijateljstvu s Bogom kročiti kroz život?*

12. SEDAM SVETIH SAKRAMENATA

Sakramenti ustanovljeni od Isusa Krista, su vidljivi znakovi po kojima nam On daje nevidljivu milost i čini nas dionicama svoga spasenjskoga otajstva muke, smrti i uskrsnuća. Za vrijeme svoga života na zemlji Isus je svima bio vidljiv, ustanovio je zajednicu svojih vjernika Crkvu. Nakon uskrsnuća i uzašašća u Nebo On je htio da preko vidljivih znakova - sakramenata - koje je ustanovio bude pod prilikama tih znakova prisutan među ljudima. Sakramenti vjericima koji ih primaju u vjeri udjeljuju nevidljivu Kristovu milost.

Kad se slave pojedini sakramenti upotrebljavaju se razne vidljive tvari ili materije, voda vino, kruh, ulje... svećenik moli odgovarajuće molitve i te tvari – materije koje su vidljive po Isusovoj prisutnosti i

djelovanju imaju nevidljivi učinak milosti u duši vjernika. Tako kod krštenja kad svećenik moli i polijeva dijete vodom po glavi, voda koja je vidljivi znak ne pere glavu djeteta, nego ima učinke milosti krštenja u duši djeteta.

Neki sakramenti - krštenje, potvrda, svećenički red i ženidba - utiskuju neizbrisivi pečat ili biljeg u dušu te se mogu samo jedanput primiti. Ostali sakramenti - pričest, ispovijed i bolesničko pomazanje – ne ostavljaju takav pečat u dušu i mogu se više puta primiti, svaki puta kad vjernik za to ima potrebu.

Sakramente krštenja, pričesti i potvrde zovemo i sakramentima kršćanske inicijacije to jest uvođenja u kršćanstvo, po njima postajemo članovi Crkve i možemo pristupiti primanju ostalih sakramenata.

1. Krštenje: Krštenje je prvi i temeljni sakrament Crkve. Krštenjem postajemo dionici Kristove muke smrti i uskrsnuća, dionici njegova života, dobivamo oprostjenje istočnog i svih drugih osobnih grijeha ako se osoba krsti kao odrasla. Dobivamo novi život milosti, pravo na ostale sakramente, postajemo članovi Crkve - kršćani. Uskrsli Isus je zapovjedio "*Pođite i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeci ih čuvati sve sto sam vam zapovjedio!*" (Mt 28,19-20). Krštenje jest rođenje na novi život u Kristu. Po Gospodnjoj volji ono je nužno za spasenje. U prvoj Crkvi krstile su se samo odrasle osobe koje su prije trebale ispovjediti vjeru i obećati da će kršćanski živjeti. A onda su sami roditelji tražili da se krste njihova djeca, što je Crkva prihvatila, s tim da se roditelji obavezuju odgajati djecu u vjeri.

Krsni plod ili krsna milost bogata je stvarnost koja sadrži: oprostjenje istočnog grijeha i svih osobnih grijeha, rođenje na novi život kojim čovjek postaje posinjenim djetetom Boga Oca, udom Kristovim, hramom Duha Svetoga, dobiva vjeru, ufanje i ljubav. Istim činom krštenik postaje članom Crkve, Kristova Tijela.

Krsti se tako da krstitelj polijeva krštenika tri puta po glavi i izgovara riječi: „***Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga***“. Crkva razlikuje ***tri vrste krštenja, vodom, krvlju i željom***. Vodom je ono redovito krštenje, krvlju je kada osoba koja želi biti krštena i pripravlja se na krštenje, budu ubijena zbog toga onda je krštena krvlju. Krštenje željom je

nešto slično. Kad se netko želi i kani krstiti ali smrt ili nešto drugo ga spriječe kažemo da je on kršten željom.

Crkva uči: „U slučaju nužde, svatko može krstiti, uz uvjet da ima nakanu činiti ono što čini Crkva te izlije vodu kršteniku na glavu govoreći: „*Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga*“ (KKC 1284).

Podsjetnik: Što su to sakramenti? *Sakramenti su vidljivi znakovi nevidljive Božje milosti. Sakramente je ustanovio sam Isus da nas po njim učini dionicama svoje spasonosne muke, smrti i uskrsnuća. Što je sakrament krštenja?* *Sakrament krštenja je prvi i temeljni sakrament po kome smo ucijepljeni u Krista. Koje su još milosti koje dobivamo po krštenju?* *Po krštenju postajemo djeca Božja i članovi Crkve, dobivamo posvetnu milost, brišu se posljedice istočnoga grijeha, dobivaju se teologalne kreposti: vjera, ufanje i ljubav.*

Razmisli za osobni život vjere: *Što za moj osobni život znači moje krštenje? Jesam li svjestan da zato što sam kršten, što sam kršćanin da sam obvezan truditi se prakticirati i živjeti vjeru?*

2. Potvrda ili krizma. Potvrda ili krizma je sakrament po kome krštenik prima puninu dara Duha Svetoga kako bi svojom zreloom vjerom svjedočio za Krista. Ovaj sakrament utiskuje neizbrisivi pečat i zato se prima samo jedanput u životu. Sakrament krizme je potvrda krštenja, to jest ovaj sakrament nas jača i učvršćuje u življenju vjere. Bog po sakramentu krizme daje vjerniku Duha Svetoga. U Novom zavjetu čitamo: "*Kada su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija prigrlila riječ Božju, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni siđoše i pomoliše se za njih da bi primili Duha Svetoga. Jer još ni na koga od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada polagahu ruke na njih, i oni primahu Duha Svetoga*" (Dj 8,14-17).

Duh Sveti je veza vječne ljubavi koja povezuje Oca i Sina. On je treća božanska osoba Presvetoga Trojstva. Duh Sveti je Božji dar koji kršćanina prožima i potiče ga da odvažno i otvoreno svjedoči u svijetu za Krista, te da radi na ostvarivanju njegova kraljevstva na zemlji. Biti svjedokom vjere, biti svjedok za Isusa znači: ljubiti Boga i bližnjega,

javno ispovijedati svoju vjeru, moliti se, redovito ići u Crkvu, produbljivati vjeru, pristupati ostalim sakramentima i čuvati se grijeha.

Bitni obred krizme je pomazanje svetom krizmom na čelu krštenoga. Krizma je sveto ulje koje biskup posvećuje na Veliki četvrtak. Redoviti djelatelj krizme je biskup (*uz dopuštenje to može biti i neki drugi svećenik*) uz polaganje ruke maže čelo krizmanika i izgovara riječi: "**I... primi pečat dara Duha Svetoga**". Krizmanik odgovara: **Amen**; Djelatelj zatim kaže: „**Mir tebi**“. Krizmanik odgovara: „**I s duhom tvojim**“.

Onaj tko želi primiti sakrament krizme mora biti kršten, biti u stanju milosti to jest bez teškoga grijeha i dovoljno poznavati svoju vjeru.

Milost Duha Svetoga daje nam Božju pravednost. Duh Sveti nas čini dionicima Kristova života. Opravdanje, kao i obraćenje, ima dvostruki vid. Na poticaj milosti Duha Svetoga čovjek se okreće prema Bogu i udaljuje od grijeha. Opravdanje uključuje oprostjenje grijeha, posvećenje i obnovu čovjeka. Opravdanje nam je zasluženom mukom i uskrsnućem. Daje nam se po krštenju, a Duh Sveti u krizmi jača vjernika da živi u skladu s kršćanskim životom. Cilj mu je dobro čovjeka, slava Božja, te na kraju dar vječnoga života. To je najizvršnije djelo Božjega milosrđa. Milost Duha Svetoga odgovara najdubljim težnjama ljudske slobode, poziva čovjeka na suradnju i učvršćuje njegovu slobodu u dobru. Vjernik svojim aktivnim kršćanskim životom pokazuje da nije uzalud primio Duha Svetoga. Duh Sveti kada silazi u dušu, dijeli svoje darove.

Darovi i plodovi Duha Svetoga

Crkva uči da sakrament „potvrde pridonosi rastu i produbljenu krsne milosti: dublje nas ukorjenjuje u božansko posinjenje, po kojem govorimo: "Abba, Oče!" (*Rim 8,15*); čvršće nas sjedinjuje s Kristom; umnaža u nama darove Duha Svetoga; usavršuje naš vez s Crkvom“ (KKC 1303) i nabraja darove Duha Svetoga koje dobivamo u ovom sakramentu koje ćemo malo pojasniti:

Mudrost - pomaže donošenju dobrih odluka važnih za život, daje da kušamo slast Božje Riječi, nježnost njegove ljubavi i mir koji dolazi u našu dušu kada odgovorimo na Božji poziv.

Razum - pomaže nam u sposobnosti razboritog rasuđivanja; daje da znamo gledati naš život i u njemu otkriti prisutnost Božje ljubavi koja nas poziva da ljubimo.

Savjet - pomaže nam u prihvaćanju svih dobrih savjeta od onih ljudi koji su nam pozvani pomagati u životu, nadahnjuje nam što trebamo tražiti od Gospodina i da se ponašamo dosljedno dostojanstvu poziva na koji smo pozvani.

Jakost - pomaže nam da u poteškoćama ostanemo u vjeri, jača našu vjeru, daje da naše srce postane blago i spremno u vršenju volje Božje.

Znanje - pomaže pri prihvaćanju istine i osobnog duhovnog napretka, čini nas sposobnima slijediti Isusa na putu života koji nam je objavljen i koji nam predlaže Božja riječ dan za danom.

Pobožnost - pomaže da se obraćamo Bogu s poštovanjem, oblikuje u nama svijest da smo ljubljena djeca Očeva.

Strah Božji - pomaže nam da se čuvamo grijeha, bojeći se uvrijediti Boga iz sinovskog poštovanja prema Božjem Veličanstvu.

Sedam darova Duha Svetoga „su trajna raspoloženja koja čovjeka čine poslušnim poticajima Duha Svetoga“ (KKC 1830). Njihova prisutnost izvor je velikoga pouzdanja, jer znamo da nam Bog u njima daje sredstvo primanja njegove svakodnevne pomoći, kako bismo ljubili i postupali kako on to želi. Zahvaljujući njima Duh vodi k savršenstvu naše krjeposti i sve naše kršćansko djelovanje. Darovi su vezani uz ljubav; tako što više rastemo u nadnaravnoj ljubavi, to se više Duh Sveti može koristiti našim darovima kako bi nas vodio u skladu s onim što Bog hoće za nas i po nama za druge

Dakle vjerski, duhovni i moralni život kršćana podržavaju i pomažu darovi Duha Svetoga. To su trajna nutarnja raspoloženja koja čovjeka čine poslušnim poticajima Duha Svetoga.

A plodovi Duha Svetoga su posljedice prisutnosti Duha Svetoga u kršćaninovu životu. Jedan od glavnih razloga zašto Duh Sveti dolazi u kršćaninov život jest taj da ga promijeni. Djelo Duha Svetoga jest oblikovati nas prema Kristovoj slici, čineći nas sličnijima Njemu.

Sv. Pavao u poslanici Galaćinima (usp. Gal 5,19 – 21) nabroja djela koja se protive Duhu Svetome i ističe da ako netko čini takva djela neće ući u kraljevstvo Božje. Ta djela su: bludnost, nečistoća, raspuštenost, idolopoklonstvo, čaranje, gatanje, ljubomora, neprijateljstva, svađe, spletkarenje, razdori, strančarenje, zavisti, pijanke, razudane gozbe i slično

A nasuprot njima nabroja plodove Duha Svetoga u duši vjernika a

to su: **ljubav, radost, mir, strpljivost, dobrostivost, dobrota, velikodušnost, blagost, vjera, skromnost, suzdržljivost, čednost.**

Plodovi Duha Svetoga trebaju se pojaviti u osobi i u životu kršćana. Oni su svjedočanstvo onoga što Duh Sveti u nama čini i što nam priprema u vječnoj slavi.

Podsjetnik: Što dobivamo po sakramentu potvrde? Sakrament potvrde nam daje puninu dara Duha Svetoga koji nas učvršćuje u vjeri i ljubavi. **Tko je Duh Sveti?** Duh Sveti je veza vječne ljubavi koja povezuje Oca i Sina. On je treća božanska osoba Presvetoga Trojstva. **Koji su uvjeti da bi netko mogao primiti sakrament potvrde?** Onaj tko želi primiti sakrament potvrde mora biti kršten, biti u stanju milosti to jest bez teškoga grijeha i dovoljno poznavati svoju vjeru.

Razmisli za osobni život vjere: Molim li se ikada Duhu Svetome? Koji od darova i plodova Duha Svetoga bi najviše želio i koji bi ti najviše trebali u tvome životu? Jesi li svjestan da u potvrdi primaš veliki i lijepi dar Duha Svetoga koji traži da s njim surađuješ na svoje dobro, ali koji možeš i izgubiti ako ne živiš vjeru?

3. Euharistija ili sveta misa: Euharistija je, uz krštenje i potvrdu, jedan od tri osnovna sakramenta uvođenja u kršćanstvo. Isus sam je ustanovio ovaj sakrament kad je na posljednjoj večeri s apostolima uzimajući kruh i vino kazao: „Uzmite i jedite ovo je moje tijelo koje se za vas predaje... Uzmite i pijte ovo je moja krv koja se za vas prolijeva, ovo činite meni na spomen.“ (usp. Lk 22, 7-20)

Isus Krist je stvarno prisutan u euharistiji pod posvećenim prilikama kruha i vina; ne samo da mu se klanjamo i divimo već da ga i blagujemo. On je tu da bude naša hrana za nadnaravni život kojeg smo primili u krštenju. Sam je rekao: «Ako tko jede od ovoga kruha živjet će zauvijek» i «Tko jede tijelo moje i prije krv moju, ima život vječni u meni ostaje i ja ostajem u njemu» (Iv 6,51.54.56).

Misa je ne krvna žrtva, u njoj se obnavlja i posadašnjuje Kristovo djelo spasenja koje je Isus izvršio životom, smrću i uskrsnućem, a koje se uprisutnjuje po liturgijskom činu slavljenja u Crkvi. Krist, veliki i vječni svećenik Novoga saveza, koji djeluje po službi zaređenog svećenika,

prinosi euharistijsku žrtvu. Taj isti Krist, stvarno je prisutan pod prilikama kruha i vina. Posvećenjem koje u ime Isusovo svećenik čini u svetoj misi događa se pretvorba kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu. Pod posvećenim prilikama kruha i vina, istinski, stvarno i bitno, biva prisutan sam Isus Krist, živ i proslavljeni, njegovo Tijelo i Krv, zajedno sa njegovom dušom i božanstvom. Radi se o trajnoj Isusovoj prisutnosti u posvećenoj hostiji. Posvećene hostije pod misom svećenik pohranjuje u svetohranište ili tabernakul kako bi bile dostupne za bolesnike, kad je to potrebno i kako bi se vjernici klanjali Isusu stvarno prisutnome u Presvetom Sakramentu.

U slavljenju svete mise aktivno sudjeluju svi vjernici, ne samo svećenik. Vjernici nisu pasivni promatrači, oni trebaju pažljivo slušati čitanje Riječi Božje, truditi se sabrano moliti, pjevati i zajedno s Kristom koji se za njih prikazuje na misi prikazivati Bogu svoj život.

Pristupiti sakramentu i pričestiti može samo onaj tko je kršten i tko je u stanju posvetne milosti, to jest tko ne živi u teškome grijehu. Uz to treba održavati i euharistijski post, to jest ne smije ništa jesti 1 sat prije pričesti. Onaj tko je u teškome grijehu treba se ispovjediti da bi se nakon toga mogao pričestiti. Sveta pričest Tijelom i Krvlju Kristovom povećava jedinstvo pričesnika s Gospodinom, oprašta mu lake grijeha i čuva ga od teških grijeha.

Crkva živo preporučuje vjernicima da primaju svetu pričest svaki put kad sudjeluju u slavlju euharistije; a Crkvena zapovijed ih obvezuje da to učine barem jedanput u godini o Uskrsu. Sakrament svete mise je središnji i najvažniji sakrament, k njemu teže ostali sakramenti. Misa je izvor i vrhunac kršćanskoga života iz koje kršćani crpe snagu za daljnji život u vjeri.

Obred svete mise uvijek obuhvaća: UVODNI DIO, čin pokajanja, zazivi *Gospodine smiluj se, himan Slava Bogu na visini(nedjeljom i blagdanima)*, zborna molitva; SLUŽBA RIJEČI: biblijska čitanja, propovijed i molitva vjernika; EUHARISTIJSKA SLUŽBA: priprava darova, darovna molitva, predslavlje, posveta kruha i vina, molitva Očenaša, znak mira i pričest. ZAVRŠNI OBREDI: završni blagoslov svećenika i otpust vjernika.

Posebna pažnja se pridaje pripremanju djece za ovaj sakrament. U župama se, nakon pripreme za vrijeme trajanja župske kateheze, priređuje zajedničko misno **slavlje prve pričesti**. Prvoj pričesti

prethodi i prva ispovijed. Preporučuje se da prva ispovijed ima svoje posebno obilježje. Najbolje je da se obavi u tjednu prije pričesti u obliku pokorničkog bogoslužja.

Podsjetnik: Što je sakrament svete mise ili euharistije? Misa je ne krvna žrtva, u kojoj se obnavlja i posadašnjuje Kristovo djelo spasenja koje je Isus izvršio životom, smrću i uskrsnućem, a koje se uprisutnjuje po liturgijskom činu slavljenja u Crkvi. **Što se događa pod misom kada svećenik posvećuje kruh (hostiju) i vino?** Posvećenjem koje u ime Isusovo svećenik čini u svetoj misi događa se pretvorba kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu. Radi se trajnoj Isusovoj prisutnosti u posvećenoj hostiji. **Tko može pristupiti svetoj pričesti?** Pristupiti pričestiti može samo onaj tko je kršten i tko je u stanju posvetne milosti, tko ne živi u teškome grijehu, a ako je u takvom stanju treba se prije ispovjediti, pa nakon toga pričestiti. **Koji su najvažniji načini štovanja Isusa u Presvetom Sakramentu (posvećenoj hostiji)?** Najvažniji su aktivno sudjelovanje u svetoj misi, pričest i klanjanje Isusu u Presvetom Sakramentu.

Razmisli za osobni život vjere: Sudjelujem li redovito i aktivno na svetoj misi? Kakav je moj odnos prema Isusu koji je trajno prisutan u posvećenoj hostiji i čuva se u Crkvi u svetohraništu? Jesam li svjestan koje veliko blago milosti imamo po Isusu koji je prisutan u Presvetom Sakramentu?

4. Ispovijed ili Pokora: Po milosti koju smo primili na krštenju postali smo djeca Božja, Na žalost rijetki su koji ustraju u prijateljstvu s Bogom. Često se iznevjerimo svojim krsnim obećanjima, ne živimo po evanđelju, postanemo neposlušni Bogu i time činimo zlo koje nazivamo grijeh. Grijeh je kršenje Božje volje koju Bog izražava preko svoje objave, kroz svoju Crkvu, kroz savjest svakog pojedinca.

Bog nam se ne osvećuje radi grijeha nego nas potiče da se obratimo i tražimo oprostjenje, iako posljedice grijeha ostaju u duši i nakon ispovijedi, posljedice kao što su to narušene kreposti i povećanje požude i sklonosti duše na zlo, što se treba nadoknaditi uzornim kršćanskim životom. Uskrsli Isus je dao vlast opraštanja grijeha svojoj Crkvi kad je

kazao apostolima: «*Primate Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehе, oprošteni su im; kojima zadržite zadržani su im*» (Iv 20, 22-23).

Za ispovijed se treba pripremiti ispitom savjesti. Ispitati savjest znači postati svjestan svojih grijehа koje smo učinili od zadnje ispovijedi. Ispitujemo sebe u svemu što smo sagriješili mišlju, riječju, djelom i propustom. Prije ispita savjesti dobro je pomoliti se Duhu Svetome da nas prosvijetli da se bolje upoznamo.

Sakrament ispovijedi sastoji se od triju pokornikovih čina i od svećenikova odrješanja. Čini pokornika jesu: **kajanje, očitovanje ili ispovijed svojih grijehа**, te odluka da će činiti **pokoru** za grijehе.

Kajanje je bol duše što je povrijedila Boga i bližnjega. Kajanje znači i truditi se zamrziti grijeh. Bez pokajanja ne možemo dobiti oprostjenje grijehа. Osim kajanja treba odlučiti da više nećemo svojevóljno griješiti.

Treba iskreno **očitovati ili izreći svoje grijehе**, iskreno, bez straha, i srama. Ispovijedamo se Bogu, a svećenik je službenik Crkve po kome Bog dijeli oprostjenje grijehа. Možemo biti sigurni da svećenik neće i ne smije nikome iznijeti ono što smo mu u sakramentu ispovijedi kazali o svojim grijesima jer ga na to obavezuje čuvanje ispovjedne tajne. U ispovijedi treba navesti svaki pojedini teški grijeh kojega se sjećamo i koliko smo puta učinili taj grijeh. A ako se toga ne sjećamo onda koliko često se taj grijeh događao; tjedno, dnevno... Ako svjesno lažemo ili zatajimo koji teški grijeh onda nam ispovijed nije valjana, a učinili smo još jedan novi grijeh koji se zove svetogrđe, jer time kao da se izrugujemo s ispovijedi i sa Bogom.

Svećenik nam nalaže izvršiti neku **pokoru** za ispovjedene grijehе. Pokora može biti da nešto izmolimo ili učinimo. Pokorom ne nadoknađujemo za naše grijehе, to je učinio Isus svojom žrtvom na križu za nas, mi svojom molitvom pokore samo malo sudjelujemo u Kristovoj žrtvi. Pokora je i znak naše dobre volje i odluke da ćemo se uz pomoć Božje milosti truditi obratiti i popraviti.

Dakle, tko želi zadobiti pomirenje s Bogom treba ispovjediti sve svoje teške grijehе koje je učinio od zadnje ispovijedi ili koje prije nije ispovijedao, a Crkva preporuča ispovijedanje i lakih grijehа.

Da bi nešto bilo teški grijeh treba se raditi o kršenju Božjih zapovijedi u teškoj i važnoj stvari, čovjek mora biti svjestan što čini, da

čini grijeh te da je na to pristao svojom slobodnom voljom. Obično prije grijeha čovjek dolazi u napast, mami ga zlo u duši. Napast nije grijeh sve dok se na nju ne pristane. Kad se počinje događati napast, treba početi moliti i odlučno odbiti napast, jer je grijeh najveća nesreća onoga tko ga čini i njegovo ropstvo. Isus ne odbija oprostiti grešniku ako se kaje, moli za oprostjenje te se ispovijeda.

Katekizam Katoličke Crkve uči: „Duhovni učinci sakramenta ispovjedi jesu: a) pomirenje s Bogom; b) otpuštenje vječne kazne zaslužene smrtnim grijesima; c) otpuštenje, barem djelomično, vremenitih kazni kao posljedica grijeha; d) mir i spokoj savjesti; e) povećanje duhovnih snaga za kršćansku borbu“ (KKC br. 1496).

Crkva uči u jednoj od svojih zapovijedi da se treba najmanje jedanput godišnje ispovjediti i o Uskrsu pričestiti. Dobra praksa koja se preporuča je ispovjediti se barem nekoliko puta godišnje za velike svetkovine, pa i češće ako duša za to osjeća potrebu.

Više o samoj praksi ispovjedi donosimo u jednom od slijedećih poglavlja koje nosi naslov „Općenit ispit savjesti i praksa ispovjedi“.

Podsjetnik: Tko je ustanovio sakrament ispovjedi? Uskrsli Isus je ustanovio sakrament ispovjedi kad je kazao apostolima: «*Primate Duha Svetoga! Kojima oprostite grijeh, oprošteni su im; kojima zadržite zadržani su im*» (Iv 20, 22-23). **Što dobivamo po iskrenoj i valjanjoj ispovjedi?** Od Boga preko svećenika koji je službenik Crkve dobivamo oprostjenje grijeha. **Koji su bitni dijelovi ispovjedi?** Sakrament ispovjedi sastoji se od triju pokornikovih čina i od svećenikova odrješenja. Čini pokornika jesu: kajanje, očitovanje ili ispovijed svojih grijeha, te odluka da će činiti pokoru za grijeh.

Razmisli za osobni život vjere: *Jesam li svjestan veličine i ljepote blaga milosti ispovjedi po kojoj mi Bog oprašta ono za što me moja savjest optužuje? Koliko se često ispovijedam? Ispovijedam li se iskreno, s vjerom u Božje milosrđe i odlučnošću da ću se truditi kršćanski živjeti?*

5. Bolesničko pomazanje: Tajnu patnje osjećamo posebno u bolesti, a ona je jedna velika kušnja za naše povjerenje u Boga. Smisao

patnje i trpljenja otkriva nam samo Isus koji je prihvatio svoju muku, križ i smrt, prikazao ih Bogu za naše spasenje i dao smisao patnji po svome uskrsnuću.

Crkva uči: «Isus je svojom mukom i smrću na križu dao patnji novi smisao: patnja nas od sada može suoblikovati njemu i sjedinjavati s njegovom otkupiteljskom mukom» (KKC 1505). Isus je prema evanđelju posebnu brigu vodio o bolesnicima, pohađao ih i liječio od raznih bolesti. Sakrament bolesničkog pomazanja je sakrament susreta uskrsloga Krista i Crkve sa bolesnim vjernikom kako bi zadobio pomoć u svojoj bolesti.

Tko i kada može primiti bolesničko pomazanje? Sakrament se podjeljuje krštenim osobama. Može se podijeliti vjerniku koji je stekao sposobnost da se služi razumom, a to znači da je navršio dob od 7 godina, i koji se počne nalaziti u pogibelji zbog bolesti ili starosti (kan. 1004, § 1).

1. Sakrament bolesničkog pomazanja može se podijeliti svim vjernicima koji su teže bolesni (npr. prije operacije uslijed teške bolesti, starijim i bolesnim osobama kojima su snage znatno popustile i sl.).

2. Svaki put kada kršćanin teško oboli, može primiti sveto pomazanje, isto tako nakon primanja, ukoliko se bolest pogoršala.

3. Kad vjernik zbog bolesti ili starosti počinje biti u životnoj pogibelji.

Ako bolesnik koji je primio pomazanje ozdravi, može u slučaju novog teškog oboljenja, opet primiti ovaj sakrament; i u tijeku iste bolesti, ako se stanje pogoršalo, sakrament se može ponoviti.

Učinci sakramenta bolesničkog pomazanja: Crkva uči da po bolesničkom pomazanju: „Bolesnik se sjedinjuje s Kristovom mukom za svoje dobro i dobro Crkve. Prima potporu, mir, ohrabrenje da kršćanski podnese tegobe bolesti ili starosti. Prima oproštenje grijeha, ako ga nije mogao primiti u sakramentu ispovijedi. Dobiva zdravlje ako to koristi duhovnome spasenju. Pripravlja bolesnika za prijelaz u život vječni“ (KKC 1532)

Da bi sakrament bolesničkog pomazanja, kao i drugi sakramenti, bio plodonosan, potrebna je kod primatelja nakana da ga primi. Oni koji su pri svijesti svoju nakanu će izričito izraziti ili dati kakav znak da žele ili pristaju da im se sakrament podijeli. Osobi lišenoj uporabe razuma bolesničko pomazanje se može podijeliti ako se pretpostavlja da bi ga ona zatražila kada bi bila pri svijesti (kan. 1006). A to se pretpostavlja ili

podrazumijeva za one koji su provodili kršćanski život i pokazivali volju da umru kao kršćani i katolici.

Iako se bolesničko pomazanje može dati i osobi koja nije pri svijesti, koja je u stanju umiranja, treba nastojati da je se privede svijesti i da joj se dade pomazanje, da bolesnik bude bolje pripremljen za milost sakramenta. Važno je da rodbina koja se brine za bolesnika brine i za njegovo duhovno stanje te da u slučaju teže bolesti ili blizine smrtne agonije pozove svećenika da mu udijeli oprostjenje grijeha i bolesničko pomazanje koje pomaže vjerniku u tim najtežim izazovima života i samoj smrti.

Podsjetnik: Što je bolesničko pomazanje? *To je sakrament koji je ustanovljen za bolesne i starije osobe da im bude na korist duši i tijelu po kome Krist sjedinjuje vjernika koji prima pomazanje sa svojom mukom i uskrsnućem. Što po ovom sakramentu vjernik prima? Vjernik prima milost Duha Svetoga koja ga ispunja pouzdanjem u Boga, jača ga u patnji, prima oprostjenje grijeha, ako se iz bilo kojeg razloga ne može ispovjediti, a može dobiti, ako je volja Božja i ozdravljenje. Tko može primiti bolesničko pomazanje? Vjernik u teškoj bolesti ili pred težu operaciju, umirući i osoba starije životne dobi kad joj klonu snage.*

Razmisli za osobni život vjere: *Jesam li shvatio važnost sakramenta bolesničkog pomazanja kojeg je Isus ustanovio kao pomoć vjernicima u posebno teškim situacijama? Koji su najvažniji učinci ovoga sakramenta?*

6. Svećenički red: Crkva kao Božji narod, i kao zajednica onih koji vjeruju u Isusa Krista, po Isusovoj volji ima i svoje predvoditelje: papu, biskupe, svećenike i đakone. Svećeničko služenje je poziv. Svećenik postaje onaj koga Bog pozove, a on se odazove i pripravi za služenje Bogu i Crkvi. Isus je ustanovio svećenički red na zadnjoj večeri s apostolima.

Svećenički red je sakrament u kome po polaganju biskupovih ruku i posvetnoj molitvi vjernik postaje zaređeni svećenik koji dobiva milost i svetu vlast da u ime Isusa Krista vrši službu u narodu Božjem. Svećenik je posrednik između Boga i njegova naroda. Svećenik se posvećuje molitvom, služenjem i radom za Boga i narod. Božji Sveti red se sastoji od tri stupnja: đakon, svećenik (prezbiter) i biskup.

Đakon dolazi od grčke riječi *diakonos* što znači poslužitelj. Đakoni pomažu biskupu i svećenicima tako da poučavaju, služe i dijele sakramente, osim ispovijedi i mise.

Prezbiter - svećenik dolazi od grčke riječi *prezbiteros*, a znači stariješina. On je pomoćnik i suradnik biskupu pod čijim vodstvom upravlja župom ili obavlja druge svećeničke službe. Svećenik koji vodi jednu župnu zajednicu naziva se župnikom.

Biskup dolazi od grčke riječi *episkopos* što znači nadglednik. Biskupi su nasljednici apostola i upravitelji pojedinih biskupija ili mjesnih Crkava. Biskupi imaju puninu svećeničkog reda te mogu rediti druge svećenike.

Nasljednici apostola su biskupi, a nasljednik sv. Petra je papa. Papinstvo nije zasebni red nego vrhovna vlast i najodgovornija služba u Crkvi. Kao nasljednik svetog Petra, papa je i rimski biskup i vrhovni poglavar cijele Crkve. U odlukama koje se tiču vjere i morala u zajedništvu sa cijelom Crkvom papa može i službeno naučavati, a tada je njegov nauk nezabludiv. U upravljanju Crkvom papi pomažu drugi biskupi i kardinali. Od sv. Petra do današnjeg pape Franje bilo je 266 papa. Papinska služba traje sve do njegove smrti, a novoga papu biraju kardinali.

Papa, biskupi i svećenici u ime Isusovo vrše službu posvećivanja, naučavanja i upravljanja narodom Božjim. Oni imaju vlast i milost da tumače Kristovu nauku i vjernicima dijele sakramente.

Podsjetnik: Što je sakrament svećeničkoga reda? Svećenički red je sakrament u kome po polaganju biskupovih ruku i posvetnoj molitvi vjernik postaje zaređeni svećenik koji dobiva milost i svetu vlast da u ime Isusa Krista vrši službu u narodu Božjem. Koje službe vrše svećenici u Crkvi? Papa, biskupi i svećenici u ime Isusovo vrše službu posvećivanja, naučavanja i upravljanja narodom Božjim. Tko je papa? Papa je nasljednik sv. Petra, rimski biskup i vrhovni poglavar cijele Crkve.

Razmisli za osobni život vjere: Razmisli koje sve milosti Bog daruje tebi i drugim vjernicima po služenju svećenika? Sudjeluješ li aktivno u životu svoje župe i moliš li za svoga župnika?

7. Ženidba: Bog je ženidbu ustanovio u raj u kad je čovjeka stvorio kao muškarca i ženu. Isus je brak uzdigao na dostojanstvo sakramenta. Ženidba je sakrament, a milost toga sakramenta usavršuje supružničku ljubav, učvršćuje njihovo nerazrješivo jedinstvo i posvećuje ih na putu u vječni život. Ženidba je sakrament u kojem Bog svojim vjernicima daje pravo i dužnost da budu roditelji, te milost da mogu izvršiti svoje ženidbene dužnosti. Brak veže muža i ženu na vjernost do groba, daje im milost i pravo da budu pomoć jedno drugome, te roditelji i duhovni i tjelesni odgojitelji djece.

Svojstva kršćanske ženidbe su da je ona jedinstvena, nerazrješiva i sveta. Kršćanski brak se može sklopiti samo između jedne muške i ženske slobodne osobe. Nerazrješiva je, jer kad je valjano sklopljena ne može se rastaviti i traje do smrti jednoga od supružnika. Sveta, život u obitelji posvećuje supružnike i daje im potrebne milosti za kršćanski život.

Ciljevi ženidbe su da se muž i žena međusobno pomažu, ljube, rađaju i odgajaju djecu. Djeca su najviše blago obitelji. Obitelj je osnovna i najvažnija stanica jednog naroda i društva zato se za brak treba spremati savjesno i odgovorno. Dobra priprava za brak je upoznavanje samoga sebe, upoznavanje osobe s kojom se želi sklopiti brak, poznavanje dužnosti obiteljskoga i bračnoga života uz molitvu i praksu vjere.

Podsjetnik: Što je ženidba? Ženidba je sakrament po kome zaručnici pred Bogom i Crkvom sklapaju sveti ženidbeni savez koji traje sve do smrti jednoga od supružnika. **Koja su svojstva i dužnosti ženidbe?** Ženidba je jedinstvena, nerazrješiva i sveta, a supružnici treba da se međusobno ljube, pomažu budu vjerni te primaju i odgajaju djecu koju im Bog daje.

Razmisli za osobni život vjere: Jesam li svjestan važnosti sakramenta kršćanskoga braka? Što bi moglo pomoći da brak i obitelj sve bolje žive i uzajamno si služe?

13. KRŠĆANSKI ŽIVOT I SAVJEST

Čovjek redovito sebi postavlja pitanje o porijeklu svijeta, samoga sebe i smisla kršćanskoga života? Koja je svrha njegova života? Od kuda

dolazi dobro i zlo, koji je smisao svega poglavito patnje i smrti? Postoji li put do ostvarenja potpune sreće i života zauvijek? Što čeka ljude nakon smrti? Na ta velika pitanja ljudske egzistencije čovjek ne nalazi odgovor, no ljudi su oduvijek i posvuda postavljali ta pitanja u svojoj nutрини i nastojali saznati odgovore.

Isus je došao na ovaj svijet i izjavio: „*Ja sam put istina i život, tko ide za mnom ne hodi u tami nego će imati svjetlo života... Tko vjeruje u Sina Čovječjega ima život vječni*“. Kršćani dakle nalaze odgovore na sva svoja pitanja slijedeći Isusa Krista i u zajedništvu s njime. Kršćanin je dakle kršćanin upravo zato što sluša i nastoji provesti u praksu ono što je Isus naučavao.

Bog je svakog čovjeka obdario darom razuma i savjesti da raspoznaje dobro od zla i dao mu je slobodu da pristaje uz jedno ili drugo. Zato kršćanin vrši svoj izbor između dobra i zla ne samo u skladu s razumom nego i gledajući Isusa kao primjer, slušajući njegov nauk te slijedeći znakove Duha Svetoga i nauk Crkve. Pravo i dužnost svakoga čovjeka je slijediti svoju savjest. To pravo kršćanin priznaje i ljudima drugih uvjerenja, jer konačno samo Bog će svakoga suditi.

Svaki čovjek čuje glas svoga vlastitoga srca, glas koji nazivamo savjest. Taj mu glas omogućuje suditi o vrijednosti onoga što čini. Savjest je najintimnije središte čovjeka, svetište u kojemu je on sam sa svojim Bogom i gdje se Božji glas daje čuti. Ispravna savjest, dobro oblikovana, čini svakoga čovjeka - odrasloga i dijete - sposobnim razlikovati između onoga što je dobro i onoga što je zlo. Stoga se može reći: „Imam mirnu savjest, ja sam dobro postupio“. Ili pak: „Imam nemirnu savjest, ona me muči, loše sam postupio“. Na dnu svoje savjesti čovjek otkriva prisutnost zakona koji on nije dao samomu sebi, ali koji je dužan poslušati.

Taj zakon, koji ga sili da ljubi i čini dobro a izbjegava zlo, odjekuje u pogodnu trenutku u nutрини njegova srca. Upisao ga je sam Bog u čovjekovo srce (usp. KKC 1776). Po svojoj, dakle, savjesti čovjek raspoznaje ono što Bog od njega očekuje. Svatko je također obvezan slušati glas svoje savjesti i činiti ono što mu ona nalaže. Tko guši glas svoje savjesti ili prelazi preko njega, postupa protiv svoje vlastite sreće.

Valja nam »*oblikovati svoju savjest*«, a to znači: trebamo ju naviknuti na to da otkriva taj zakon koji se nalazi u njoj samoj. Odgoj savjesti zadaća je cijeloga života, koja započinje već od najranijega

djetinjstva; to naglašuje presudnu važnost odgoja koji daju roditelji i drugi odgajatelji. Nama kršćanima Božja riječ je svjetlo na našem putu koje trebamo usvojiti u vjeri i molitvi te ga provesti u djelo. Da bismo otkrili taj zakon savjesti, »prate nas darovi Duha Svetoga, pomažu svjedočenje i savjeti drugih i vodi pouzdan nauk Crkve« (KKC 1785). Pritom se služimo s dvama dragocjenim sredstvima: ispitom savjesti i primanjem sakramenta pomirenja.

Podsjetnik: *Koji je smisao ljudskoga života? Smisao ljudskoga života je u tome da ljubi Boga, bližnjega i samoga sebe, da čovjek postane moralna, čestita i odgovorna osoba. Što je to savjest? Svaki čovjek čuje glas svoga vlastitoga srca, glas Božji koji nazivamo savjest. Taj mu glas omogućuje suditi o vrijednosti onoga što čini. Savjest je najintimnije središte čovjeka. Što je Bog dao čovjeku po savjesti? Bog je svakog čovjeka obdario darom razuma i savjesti da raspoznaje dobro od zla i dao mu je slobodu da pristaje uz jedno ili drugo.*

Razmisli za osobni život vjere: *Jesam li svjestan vlastitoga dostojanstva i dostojanstva svake ljudske osobe kao Božjega dara? Poštujem li svoju savjest ili činim protivno njoj usprkos nutarnjih prekoravanja?*

14. MOLITVA

Ljudski i kršćanski život se ne svodi samo na aktivnost i učinkovitost, nego on podrazumijeva druženje i prijateljstvo. U druženju s Bogom po molitvi čovjek izričito stavlja sebe u stanje ovisnosti o Bogu, stavlja se pod zaštitu Njegove ljubavi. U molitvi vjernik zahvaljuje za primljene darove, priprema se za primiti nove darove od Boga, predaje cijelo svoje biće i život sa svime što proživljava Bogu, ostaje u zajedništvu s Ocem po Isusu te tako izražava svoj temeljni stav vjere, nade i ljubavi.

Kršćani mole zajednički u Crkvi, a ta molitva nazvana je liturgijskom, ona je najvažnija molitva, poglavito sveta misa u kojoj zajedno mole Crkva i Isus Krist. Zbog toga se vjernik treba ozbiljno truditi da sabrano sudjeluje na svetoj misi. Drugi oblici zajedničke molitve su

molitva u obitelji ili s nekom grupom vjernika. Ali osim zajedničke molitve kršćanin treba i osobno moliti i razgovarati s Bogom.

Molitva je svako uzdizanje duše k Bogu. Molitva je razmišljanje o Bogu i razgovor s Bogom. Zato se može moliti na različite načine: ako samo u svojoj nutrini mislima i željama razgovaramo s Bogom; to je nutarnja molitva; ako misli i želje popratimo i riječima; to je usmena molitva; ako razmišljamo nad tekstovima sv. Pisma ili svetaca, o svetim istinama naše vjere ta molitva se zove razmatranje ili meditacija. Kršćanin pred Bogom nije prosjak nego ljubljeno dijete koje se Bogu ne obraća samo onda kad treba njegovu pomoć, nego uvijek i redovito u svemu, u radostima i žalostima, kad treba Bogu odati čast i slavu, zahvaliti mu i moliti za oprostjenje, nešto tražiti.

Kršćanin se moli Bogu: svako jutro i svaku večer; prije i poslije jela; kod službe Božje; kad crkveno zvono poziva na molitvu; u nevolji i napasti; u svakom važnijem poslu. Moliti se treba: pouzdano, jer Krist nam je obećao: *"Što god zamolite Oca u moje ime, učinit ću to"* (Iv 18, 23); ponizno, jer moramo biti svjesni da smo bezvrijedni po sebi, a sva naša vrijednost dolazi od Božje darežljivosti; predano, to jest onako kao Isus na Maslinskoj gori: *"Ne moja volja, nego tvoja volja neka bude!"* (Lk 22, 42); ustrajno, jer Bog i svece pusti nekad da za jednu milost mole godinama.

Moliti se može i recitirajući već složene i naučene obrasce molitve, kao što su to: Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu, križni put, krunica i slično. Najpoznatiji molitveni obrazac kršćanske vjere je molitva *Oče naš* koju je sam Isus kazao apostolima a nalazi se u evanđelju.

Podsjetnik: Koja je najvažnija kršćanska molitva? Zajednička molitva vjernika nazvana liturgijskom je najvažnija molitva, poglavito sveta misa u kojoj zajedno mole Crkva i Isus Krist. Što je to osobna molitva? Osobna molitva je molitva kad se mi sami nalazimo pred Bogom i njemu se molimo. S kojim nutarnjim stavovima treba moliti? Treba moliti pouzdano s povjerenjem u Boga, ponizno i ustrajno, ne odustajući zbog bilo kojega razloga od molitve.

Razmisli za osobni život vjere: Sudjelujem li na zajedničkoj liturgijskoj molitvi Crkve – svetoj misi? Molim li se osobno dragom Bogu?

Kada i kako? Kakvo je moje iskustvo u molitvi, što mi molitva donosi u moj život?

15. ZAPOVIJEDI I ZAKON BOŽJI

Bog ljubi sve ljude i želi da svi imaju puninu života i sreću. Zato nam je objavio samoga sebe, svoj nauk, zakon i zapovijedi, da nam kao pravila, pokazuju put k Bogu i vječnom životu. Jednom zgodom neki mladić je pitao Isusa koja je prva i najveća zapovijed a Isus je kazao: **„Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim. To je najveća i prva zapovijed. Druga, ovoj slična: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga.“** (Mt 22, 37-39)

Dakle, sama bit Božjeg zakona je ljubav prema Bogu i bližnjemu, **to je prva i najveća zapovijed.** Uz ljubav prema Bogu svim bićem Isus uporno naglašava ljubav prema bližnjemu: **»Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima«** (Mt 7, 12).

Božji zakon je dobar i temelj je svih ljudskih sloboda, prava i dužnosti, kao i svih dobrih ljudskih zakona.

Zapovijed ljubavi koju Isus definira kao temelj sviju drugih, zapravo je program života. On veli: Onaj koji ljubi ne boji se svemogućega Boga koji kažnjava. On se može pouzdati u nj i ostati mu vjeran makar bio i slomljen kao Job i ne razumio njegove naume. On može računati s njegovom ljubavlju, makar se izgubio poput izgubljenoga sina (usp. Lk 15). Čovjek koji Boga ljubi svim svojim srcem, svom svojom dušom i svim svojim umom zadobiva život. Ojačan tom ljubavlju, onaj koji se zauzima u služenju drugima protiv mržnje i nepovjerenja, protiv straha i očaja, onaj koji se zauzima za ljubav, taj uspijeva služiti Bogu i ljudima. On prihvaća svoje pravo ljudsko stanje i svoje ljudske odnose. Tu se radi o ljubavi koja obuhvaća sve: Boga, bližnjega i samoga sebe.

A zapovijed ljubavi Isus dalje raščlanjuje i povezuje sa drugim zapovijedima **Tako jednoga je dana Isusu pristupio mladić te ga upitao: »Učitelju, koje mi je dobro činiti da imam život vječni?«** (Mt 19, 16).

Isus mu odgovori: »Ako hoćeš ući u život, čuvaj zapovijedi.« Kada mladić pita koje Isus nastavlja nabrajati deset zapovijedi. Isus tako pokazuje da Božje zapovijedi naznačuju čovjeku put u život i vode ga u život. U Starome savezu Mojsije je dao narodu Deset Božjih zapovijedi,

Dekalog; Isus, Sin Božji, punina objave, ponovno nam daje te zapovijedi. On ih konačno potvrđuje i predlaže nam ih kao put i uvjet spasenja. Onaj koji čuva zapovijedi, zadobiva vječni život koji je udioništvo u samome Božjem životu.

Kršenje Božjeg zakona i gaženje vlastite savjesti mislima, riječima, djelima i propustom jest grijeh. *(Više o deset zapovijedi donosimo u cjelini koja nosi naslov **Općenit ispit savjesti i praksa ispovijedi**)*

Podsjetnik: Zašto nam je Bog dao zapovijedi i zakon? Bog ljubi sve ljude i želi da svi imaju puninu života i sreću. Zato nam je dao zakon i zapovijedi, da nam pokazuju put k Bogu i vječnom životu. Koja je prva i najvažnija zapovijed? Prva i najvažnija zapovijed je ljubiti Boga i bližnjega. Koje je zapovijedi Isus kazao mladiću da treba vršiti ako želi imati život vječni? Isus mu je kazao da treba opsluživati deset Božjih zapovijedi.

Razmisli za osobni život vjere: Produbljujem li svoje poznavanje o Božjim zapovijedima? Koje su mi zapovijedi teže za opsluživati? Jesam li svjestan da svaki puta kada kršim neku zapovijed u biti grijешim protiv ljubavi?

16. ZLO I GRIJEH

Ako je Bog dobar i iz ljubavi je stvorio svijet odakle zlo i trpljenje u svijetu, podijele među ljudima, mržnje, nepravde i toliko toga lošega što svi ljude vide, a prije ili poslije kušaju neke mučne stvari. Tim teškim pitanjima čovječanstvo se bavi još od svoga početka. Biblija govoreći o stvaranju otkriva da u je početku Bog sve stvorio, da nigdje nije bilo ni traga zlu: „I vidje Bog, sve što je učinio bijaše veoma dobro“ (Pos 1, 31). Bog dakle nije stvorio zlo i trpljenje. Ono je nastalo kad su neki od anđela i ljudi odbili služiti Bogu. Zlo u svojoj biti nije ništa drugo do li pomanjkanje dobra, nedostatak dobra, jer su se bića udaljila od Boga koji je ljubav i izvor svakoga dobra.

Crkva uči: “Čovjek, utemeljen od Boga u Pravednosti, no pod utjecajem Zloga, već je na početku povijesti zloupotrebio svoju slobodu dižući se protiv Boga i želeći da svoj cilj postigne izvan Boga. Iako su upoznali

Boga, nisu mu iskazali zahvalnost kao Bogu (...) nego je potamnijelo njihovo nerazumno srce, klanjali su se i iskazivali štovanje stvorenju mjesto Stvoritelju. To što doznajemo po božanskoj objavi slaže se i sa samim iskustvom.

Ako naime, čovjek pogleda u svoje srce, nalazi da je sklon na zlo i uronjen u tolike jade, koji ne mogu potjecati od njegova dobroga Stvoritelja. Ne htijući često priznati Boga kao svoje počelo, čovjek je poremetio i dužno usmjerenje prema svome posljednjem cilju i ujedno sav sklad sa samim sobom, s drugim ljudima i stvorenjima.

Tako je čovjek u samom sebi podijeljen. Zbog toga sav život ljudi, i pojedinaca i skupina, pruža sliku borbe, i to dramatične, između dobra i zla, između svjetla i tame. Štoviše, čovjek otkriva da je nesposoban da sam od sebe uspješno suzbija nastaje zla, tako da se svatko osjeća kao okovan verigama. No sam je Gospodin došao da oslobodi čovjeka i da ga ojača, obnavljajući ga iznutra i izbacujući napolje kneza ovoga svijeta (usp. Iv 12,31) koji ga je držao u ropstvu grijeha. A grijeh umanjuje samog čovjeka sprječavajući ga da postigne svoju puninu. U svjetlu te objave nalaze svoj konačni razlog i uzvišeni poziv i duboka bijeda što je ljudi doživljavaju” (*Radost i nada* br. 13).

Grijeh je dakle neposluh i uvreda Bogu: "*Tebi, samo tebi ja sam zgriješio i učinio sto je zlo pred tobom*" (Ps 51,6). Grijeh se diže protiv ljubavi Božje prema nama, udaljuje od nje naša srca.

Grijeh je najveće zlo na svijetu i izvor svega zla. Grijeh je prevarljiv, on zasljepljuje, zatupljuje i djeluje kao otrov i rak: razorno i smrtno.

Prekršaj važne zapovijedi sa jasnom spoznajom da je nešto što činimo zlo i to činimo slobodnim pristankom, je teški ili smrtni grijeh koji dovodi do odvajanja od Boga - izvora života, a može odvesti čovjeka i u vječnu propast - u pakao, ako se ne pokaje za svoje grijeha i ne ispovijedi ih. Grijeha se možemo osloboditi u ispovijedi po zaslugama Gospodina našeg Isusa Krista uz pokajanje i molitvu Boga za oprostjenje.

Kao i prvi grijeh prvih ljudi, svaki grijeh je neposlušnost, to jest kršenje Božjeg zakona. Grijeh je dakle "ljubav prema sebi sve do prezira Boga". Zbog tog oholog uzdizanja samog sebe grijeh je oprečan poslušnosti Bogu. Grijeh je prekršaj protiv razuma, istine, ispravne savjesti; prijestup je istinske ljubavi prema Bogu i bližnjemu, zbog

izopačene privrženosti sebi i nekim dobrima. On ranjava čovjekovu narav i ugrožava ljudsku solidarnost; definiran je kao "riječ, čin ili želja protiv vječnog zakona".

Prije grijeha u ljudskom srcu javlja se napast ili kušnja koja mami i privlači čovjeka da učini grijeh, stoga je treba spremno i odlučno odbiti moleći se Bogu za pomoć. Grijeh je najveće ropstvo i nesreća onoga tko ga čini. Crkva u svome nauku razlikuje **teške i lake grijeh**e.

Svako kršenje Božjeg zakona, posebno 10 Božjih zapovijedi, u velikoj ili važnoj stvari, učinjeno svjesno, namjerno i slobodno je **teški ili smrtni grijeh**. Kad se krši Božji zakon u lakšoj stvari onda se čini **laki grijeh**. Na primjer ukrasti neku sitnicu je laki grijeh, a ukrasti nekome auto ili upasti u kuću radi krađe je teški grijeh.

Crkva uči da imamo **sedam glavnih grijeha** iz kojih proizlaze svi drugi grijesi, a to su: **1. oholost** - pretjerano i krivo uvjerenje o svom značenju i vlastitoj veličini. **2. škrtost** - neumjerena težnja za zemaljskim bogatstvom. **3. bludnost** - neuredna težnja za seksualnim užiticima. **4. zavist** - ljubomora zbog dobra i sreće svog bližnjega. **5. neumjerenost u jelu i piću**. **6. srditost** - gnjev ili neuredno izražavanje negodovanja. **7. lijenost** - nemarnost u radu i u vršenju dužnosti.

Podsjetnik: Odakle zlo i trpljenje u svijetu? Zlo i trpljenje u svijetu su posljedica neposluha i grijeha anđela i ljudi.

Što je to grijeh? Grijeh je neposluh i uvreda Bogu. Grijeh se diže protiv ljubavi Božje prema nama, udaljuje od nje naša srca. Kako se dijele grijesi? Grijesi se dijele na lake i teške.

Kad je neki grijeh teški ili smrtni? Kršenje Božjeg zakona u velikoj ili važnoj stvari učinjeno svjesno, namjerno i slobodno je teški ili smrtni grijeh. Zašto 7 grijeha nazivamo glavnim grijesima? Nazivamo ih glavnima jer iz njih proizlaze svi drugi grijesi.

Razmisli za osobni život vjere: Imam li u duši svijest da sam povrijedio Boga kada sagriješim? Učim li se mudrosti života iz vlastitoga iskustva i mojih pogrešaka? Čuvam li se grijeha, posebno teških?

17. OPĆENIT ISPIT SAVJESTI I PRAKSA ISPOVIJEDI

Na sam dan uskrsnuća Isus se ukazao apostolima i ustanovio sakrament pomirenja govoreći im: „*Primite Duha Svetoga! Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im*“ (Iv 20, 22–23).

Za ispovijed se treba pripremiti ispitom svijesti. Ispitati savjest znači postati svjestan svojih grijeha koje smo učinili od zadnje ispovijedi. Ispitujemo sebe u svemu što smo sagriješili mišlju, riječju, djelom i propustom. Prije ispita savjesti dobro je pomoliti se Duhu Svetome da nas prosvijetli da se bolje upoznamo.

Katekizam Katoličke Crkve uči: „Tko griješi, nanosi uvredu Božjoj časti i ljubavi, svome vlastitom dostojanstvu čovjeka pozvanog da bude dijete Božje i duhovnom zdravlju Crkve... Hod povratka Bogu naziva se obraćenje i kajanje, uključuje bol i odbojnost prema počinjenim grijesima, te čvrstu odluku ne griješiti ubuduće. Obraćenje se, dakle, odnosi na prošlost i budućnost, a hrani se nadom u Božje milosrđe.

Sakrament ispovijedi sastoji se od triju pokornikovih čina i svećeničkog odrješenja. **Čini pokornika jesu: kajanje, ispovijed ili očitovanje grijeha svećeniku, te odluka da će izvršiti zadovoljštinu...** Kajanje treba biti nadahnuo razlozima koji proizlaze iz vjere. Ako kajanje izvire iz ljubavi prema Bogu, zove se savršeno, ako je pak utemeljeno na drugim razlozima zove se nesavršeno.

Tko želi postići pomirenje s Bogom i Crkvom mora svećeniku ispovjediti sve teške grijeha koje još nije ispovjedio i kojih se sjeća nakon brižljivog ispita savjesti. Ispovijed lakih grijeha, iako nije nužna, Crkva živo preporučuje. Svećenik nalaže pokorniku izvršenje nekih čina zadovoljštine ili pokore da bi nadoknadio štetu nanесenu grijehom i povratio se ponašanju koje dolikuje Kristovu učeniku“ (KKC 1487–1494). Treba iskreno **očitovati ili izreći svoje grijeha**, bez straha i srama.

Deset Božjih zapovijedi su temeljne za kršćanski moral:

Isus uči: „Dok je izlazio na put, pritrča neki čovjek i pade pred njim na koljena i upita ga: 'Učitelju dobri, što moram činiti da baštinim život vječni?' 'Zašto me zoveš dobrim' – reče mu Isus. 'Samo je jedan dobar Bog.

Znaš zapovijedi: Ne ubij! Ne čini preljuba! Ne kradi! Ne svjedoči lažno! Poštuj oca i majku“ (Mk 10,17–19).

Katekizam Katoličke Crkve uči: „Učiteljstvo pastira Crkve u moralnim pitanjima redovito se vrši u katehezi i u propovijedanju... Na taj se način, od pokoljenja u pokoljenje, pod vodstvom i budnošću pastira, prenosi poklad (baština) kršćanskog morala što ga sačinjava značajna cjelina normi, zapovijedi i kreposti koje proistječu iz vjere u Krista a oživljava ih ljubav. Ta je kateheza tradicionalno, uz Vjerovanje i Oče naš, uzela kao temelj i Deset Božjih zapovijedi koje izražavaju načela moralnog života što vrijede za sve ljude“ (KKC 2033).

Ispit savjesti prema Deset Božjih zapovijedi

1. zapovijed: Ja sam Gospodin, Bog tvoj, nemaj drugih Bogova uz mene!

Ova se zapovijed opslužuje tako da vjerujemo u Boga i sve istine vjere. Štujemo Boga, imamo povjerenja u njegovu pomoć, ufamo se, ljubimo ga. Svakoga dana molimo za sebe i druge. Čitamo Bibliju i duhovno štivo, nastojimo živjeti u duhu evanđelja primajući život kao dar iz Božje ruke. Poštujemo Gospu, svece i anđele.

Grijesi protiv prve zapovijedi: Nisam molio, molio sam na brzinu i rastreseno osobno ili na misi; izrugivao vjeru i vjerske istine, svojevolumno u njih sumnjao i odbacivao Boga, nisam se trudio dublje shvaćati svoju vjeru; bio praznovjerman i bavio se, pohađao ili drugima preporučivao alternativne prakse (horoskope, magiju, vraćanje...); činio svetogrđe, pričestio se u teškom grijehu, a da se nisam prije ispovjedio; ogovarao, klevetao, izrugivao druge osobe, vjernike, svećenike ili Bogu posvećene.

2. zapovijed: Ne izusti imena Gospodina Boga svoga uzalud!

Ova se zapovijed opslužuje tako da poštujemo ime Božje i imena svetaca. Zakletvu polažemo samo po potrebi i po isitni. Ispunimo zavjet koji smo obećali.

Grijesi protiv druge zapovijedi: Lakoumno izgovarao ime Bože, psuvao Boga, Gospu, svece, male psuvke i ružne riječi, proklinjao sebe ili druge, nisam ispunio dani zavjet.

3. zapovijed: Spomeni se da svetkuješ dan Gospodnji!

Ova se zapovijed opslužuje tako da ne radimo teški posao nedjeljom, sudjelujemo na nedjeljnoj svetoj misi.

Grijesi protiv treće zapovijedi: Bez velike potrebe i obveze radio teški posao nedjeljom i druge na to silio. Svojevoljno i bez opravdana razloga propustio nedjeljnu misu; bio rastresen na misi i druge ometao.

4. zapovijed: Poštuj oca i majku da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji!

Ova se zapovijed opslužuje tako da se u ljubavi poštuju roditelji i stariji. Roditelji su dužni svjedočiti svojim životom ljudski i kršćanski moral.

Grijesi protiv četvrte zapovijedi: Za roditelje: Svađao se, odgajao djecu bez ljubavi, nisam im davao dobar primjer kršćanskoga i moralnoga života, bio grub, popustljiv, nanosio obitelji štetu vlastitim porocima i lošim društvom. **Za djecu:** Neposlušan roditeljima i starijima, ljutio ih, prezirao, loše o njima govorio, nisam im pomagao.

5. zapovijed: Ne ubij!

Ova se zapovijed opslužuje tako da živimo razborito i umjereno, brinemo se za život i tjelesno zdravlje, radom se skrbimo za potrebno u životu, trudimo se oko svojega spasenja i spasenja bližnjega.

Grijesi protiv pete zapovijedi: Sve što narušava vlastito tjelesno i duševno zdravlje i zdravlje bližnjega: srdžba, mržnja, opijanje, pušenje, droga; druge grdio, bio lijen, ovisan o gledanju TV i računala, mobitela, interneta, tukao se, ranio drugoga, učinio ili poticao na abortus, korištenje abortivnih sredstava, želio ubojstvo ili samoubojstvo.

6. zapovijed: Ne sagriješi bludno!

Ova se zapovijed opslužuje tako da u vlastitoj seksualnosti nastojimo biti čisti u mislima, riječima i djelima i molimo za to; biti svoj gospodar i ne dopustiti da strasti i požuda ovladaju dušom.

Za oženjene: čuvati i poštivati bračnu čistoću.

Grijesi protiv šeste zapovijedi: Pristajao na nečiste misli, gledao erotske sadržaje, pričao nečiste priče i viceve, sagriješio bludno sam sa sobom; sagriješio bludno s drugom osobom, prostitucija i njezino prakticiranje, učinio brakolomstvo, nisam poštivao bračne dužnosti i bračnu čistoću.

7. zapovijed: Ne ukradi!

Ova se zapovijed opslužuje tako da budemo pravedni, svakom vratimo ono što mu pripada; poštujuemo tuđe; štetu nadoknadimo; ukradeno vratimo.

Grijesi protiv sedme zapovijedi: Drugima nanio štetu prijevarom ili nevaljalim radom, bio lijen, škrt; potajno krao privatniku ili državi, tuđe pronađeno nisam vratio, plaću koju je drugi zaradio sebi zadržavao, druge izrabljivao, ukradeno nisam vratio. (Da bi ispovijed bila valjana, ukradeno treba vratiti vlasniku, a ako ne znam tko je vlasnik, vrijednost treba dati za potrebe siromaha).

8. zapovijed: Ne laži!

Ova se zapovijed opslužuje tako da ljubimo istinu; govorimo trezveno i razborito ono što mislimo; što obećamo da izvršimo; budemo diskretni jer svatko ima pravo na svoju privatnost.

Grijesi protiv osme zapovijedi: Lagao kako bih se hvalio, oholio se, a druge ponižavao; pohlepa za dobitkom; ogovarao (to znači nepotrebno iznosio tuđe pogreške i mane), klevetao (to znači uveličavao ili izmišljao pogreške i mane drugih osoba); naškodio tuđem dobrom glasu i časti.

9. zapovijed: Ne poželi žene bližnjega svoga!

Ova se zapovijed opslužuje tako da čuvamo ženidbenu vjernost u vlastitom braku; ne razaramo tuđi brak ni željom ni djelom.

Grijesi protiv devete zapovijedi: Želio i napastovao tuđu ženu ili muža. Učinio brakolomstvo i preljub s tuđim bračnim drugom.

10. zapovijed: Ne poželi nikakve tuđe stvari!

Ova se zapovijed opslužuje tako da se ponašamo prema drugima onako kako želimo da se drugi ponašaju prema nama; pazimo na svoje želje, odbacujemo i misao na nepošteno bogatstvo; doprinosimo za potrebe društva i Crkve.

Grijesi protiv desete zapovijedi: Nepravedno želio i hlepio za tuđim stvarima.

Koliko se često ispovijedati i koji su posebni duhovni učinci ispovijedi?

Da bi se praktično živjela vjera, svakako bi se trebalo ispovjediti za najveće svetkovine naše vjere Božić i Uskrs, a dobra je praksa vjere ispovjedati se jedanput mjesečno. U svakom slučaju dobro je ispovjediti

se što prije nakon ponovnoga pada u teški grijeh. I to zato što Crkva uči da je sakrament ispovijedi od velike pomoći na putu življenja vjere.

Katekizam Katoličke Crkve uči: „Duhovni učinci sakramenta pokore jesu: a) pomirenje s Bogom; b) otpuštenje vječne kazne zaslužene smrtnim grijesima; c) otpuštenje, barem djelomično, vremenitih kazni kao posljedica grijeha; d) mir i spokoj savjesti; e) povećanje duhovnih snaga za kršćansku borbu“ (KKC 1496).

Poznata je izreka sv. Terezije Avilske: „O, koliki su propali zbog manjkave ispovijedi.“ Ispovijed je manjkava ako osoba svjesno zataji teški grijeh, ako se ne kaje, ako nema odluku da neće više griješiti te ako ne živi minimum zauzeta za kršćanski život.

Osoba koja se dobro ispovijeda može ponovno pasti, ali svaki put se odlučuje za Boga i ponovno započinje borbu za vjerodostojan kršćanski život.

18. PRAKTIČNE UPUTE KAKO SE OBAVLJA ISPOVIJED

Pokornik (osoba koja se ispovijeda): Hvaljen Isus i Marija! U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Skrušeno ispovijedam svoje grijehе od posljednje ispovijedi koja je bila prije (*tjedan, mjesec ili toliko godina*).

Pokornik nakon toga ispovijedi svoje grijehе kojih je svjestan nakon ispita savjesti od svoje posljednje ispovijedi. Teške grijehе treba ispovijediti po broju i vrsti (*na primjer, opsovao sam Boga triput, tri nedjelje nisam išao na misu, a ako se ne sjeća točnoga, broja onda se kaže periodično koliko često pada u tu vrstu grijehа, na primjer jedanput dnevno, jednom tjedno i slično*). **Svećenik:** Kratkim razgovorom ili nagovorom potakne pokornika, naloži mu pokoru za grijehе i kaže mu da moli kajanje.

Pokornik moli čin kajanja: **Kajem se od svega srca svoga što uvrijedih Boga, najveće i najmilije dobro. Mrzim na sve svoje grijehе i čvrsto odlučujem da ću se popraviti i da više neću griješiti.**

Svećenik: Nakon toga moli molitvu odrješenja od grijehа, a kada je završio, kaže: *Gospodin ti je otpustio sve grijehе, pođi u miru.*

Pokornik odgovara: *Bogu hvala.*

Podsjetnik: *Koji su bitni dijelovi ispovijedi? Sakrament ispovijedi sastoji se od triju pokornikovih čina i svećeničkog odrješenja. Čini*

*pokornika jesu: kajanje, ispovijed ili očitovanje grijeha svećeniku, te odluka da će izvršiti zadovoljštinu. **Kome ispovijedamo svoje grijehе? Mi svoje grijehе ispovijedamo Bogu, a svećenik je službenik Crkve preko kojega dobivamo oproštenje. **Kako treba očitovati svoje grijehе u ispovijedi?** Treba iskreno očitovati ili izreći svoje grijehе, bez straha i srama.***

***Razmisli za osobni život vjere:** Kakva su moj iskustva ispovijedanja grijehа? Kušam li u duši učinke ispovijedi i koje? Ispovijedam li se redovito?*

19. PRAKSE I VJEROVANJA NESPOJIVA SA AUTENTIČNIM ŽIVLJENJEM KRŠĆANSKE VJERE

Praktično živjeti kršćansku vjeru znači prihvatiti objavljenu vjeru u Boga po Isusu Kristu, jedinom Spasitelju koji je htio i osnovao zajednicu vjernika, Crkvu ustanovio sakramente, umro i uskrsnuo, poslao Duha Svetoga i prati svoju Crkvu, u povijesnom hodu na putu do eshatološkog ispunjenja i punine Božjeg Kraljevstva. Crkva tu vjeru koja se oslanja na Krista i njegov nauk je od Njega dobila, nastoji je živjeti, ljubomorno je čuva, naviješta i prenosi budućim generacijama. Sve to podrazumijeva vjerovanje u istine vjere i ustaljene crkvene prakse koje vjernici žive u zajednici vjernika, Crkvi.

Od samih početka Crkva je ukazivala na mnoga vjerovanja i prakse koje nisu u skladu s baštinom kršćanske vjere. Ovdje pod jednim poglavljem i nazivnikom samo kratko ukazujemo na neke od najčešćih vjerovanja i praksi koje nisu u skladu sa življenjem katoličke vjere.

Bez ikakvih pretenzija cjelovitosti o ovoj složenoj problematici ovdje donosimo samo neke osnove informacije o ovim danas raširenim vjerovanjima i praksama koje nisu u skladu sa življenjem kršćanske vjere a redovito su i duhovno pogubne. Sa življenjem i praksom vjere nespojivo je **praznovjerje, idolopoklonstvo, gatanje i magija, sotonizam, bezvjerje, bezboštvo, agnosticizam, istočnjačke ne kršćanske prakse, alternative i okultne prakse, new age...**

Kada se osoba svjesno i slobodno upušta u ove prakse, posebno u sotonizam, može pasti pod veliki utjecaj samoga đavla sve do posjednuća i opsjednuća.

Katekizam katoličke Crkve uči: „Prva zapovijed zabranjuje častiti druge bogove osim Jedinog Gospodina, koji se objavio svomu narodu. Zabranjuje praznovjerje i bezvjerje. Praznovjerje je, na neki način, izopačena pretjeranost religije, dok je bezvjerje mana koja je manjkom oprečna kreposti bogoštovlja.

Praznovjerje je zastranjenje religioznog osjećaja i djela koja iz njega izvire. Može se također prikazati pod maskom štovanja pravog Boga, npr. kad se nekim djelima, inače ispravnim ili nužnim, pridaje gotovo magična važnost. Pripisivati djelotvornost molitvama i sakramentalnim znakovima samo u njihovoj tvarnosti, a ne pazeći na nutarnje raspoloženje koje zahtijevaju - znači upasti u praznovjerje.

Idolopoklonstvo. Prva zapovijed osuđuje mnogoboštvo. Od čovjeka traži da ne vjeruje u druge bogove osim u Boga, da ne časti druga božanstva, osim Jedinoga. Sveto pismo neprestance doziva u pamet odbacivanje kumira, koji su »srebro i zlato, ljudskih ruku djelo«, koji »usta imaju, a ne govore, oči imaju, a ne vide«. Ti isprazni kumiri čovjeka čine praznim: »Takvi su i oni koji ih napraviše i svi koji se u njih uzdaju« (Ps 115,4-5.8). Bog, naprotiv, jest »Bog živih« (Jš 3,10; Ps 42,3; itd), koji oživljuje i zahvaća u povijest.

Idolopoklonstvo se ne odnosi samo na krivo pogansko bogoštovlje. Ono ostaje stalna napast za vjeru. Sastoji se u tom da se učini bogom ono što nije Bog. **Idolopoklonstvo je kad čovjek časti i štuje neko stvorenje namjesto Boga, bilo da je riječ o bogovima ili zlodusima (npr. sotonizam), ili o moći, užitku, rasi, precima, državi, novcu,** itd. »Ne možete služiti Bogu i bogatstvu«, kaže Isus (Mt 6,24). Mnoštvo je mučenika umrlo da se ne moraju klanjati »Zvijeri«, čak odbijajući hiniti da je štuju. Idolopoklonstvo ne priznaje jedino gospodstvo Božje; zato je nespojivo sa zajedništvom s Bogom...

Gatanje i magija. Bog može objaviti budućnost svojim prorocima ili drugim svetima. No, ispravan je stav kršćanina u tom da se, u stvarima koje se tiču budućnosti, s povjerenjem preda u ruke Providnosti i da u tom pogledu izbjegava svaku nezdravu radoznalost. Nesmotrenost može biti manjak odgovornosti.

Treba odbaciti sve oblike gatanja: tražiti pomoć od Sotone ili zloduha, zazivati duše pokojnika, ili vršiti druge radnje za koje se krivo

misli da mogu »otkriti« budućnost. Traženje savjeta u horoskopima, astrologija, gatanje u dlan, tumačenje znamenja i kocki, pojave vidovitosti, utjecanje medijima - sve to prikriva volju gospodovanja nad vremenom, poviješću i konačno nad ljudima, a ujedno i želju da se umilostive skrivene moći. To je sve u proturječju s čašću i štovanjem, združenim sa strahopoštivanjem prožetim ljubavlju, koje dugujemo samo Bogu.

Sva djela magije i čaranja, kojima bi se htjelo podložiti tajne moći i staviti ih u vlastitu službu te steći nadnaravnu moć nad bližnjim - pa bilo i zato da mu se pribavi zdravlje - teška je povreda kreposti bogoštovlja. A ta djela treba još više osuditi kad ih prati namjera da se drugima škodi ili kad se njima traži zahvat zloduha. Za osudu je također nošenje amajlija. Spiritizam često uključuje djela gatanja i magije. Crkva upozorava vjernike da ga se čuvaju. Nezakonito traženje pomoći od tzv. tradicionalnih lijekova ne opravdava ni zazivanje zlih sila ni iskorištavanje lakovjernosti drugoga.

Bezvjerje. Prva zapovijed Božja osuđuje glavne grijeh bezvjerja: iskušavanje Boga riječima ili djelima, svetogrđe i simoniju. Iskušavanje Boga jest u tome da se, riječima ili djelima, stavlja na kušnju njegova dobrotu i svemoć. Tako je Sotona htio od Isusa postići da se baci dolje s Hrama prisilivši tako Boga da intervenira. Isus mu suprotstavlja riječ Božju: »Ne iskušavaj Gospodina, Boga svojega!« (Pn, 6,16). Izazov koji se krije u iskušavanju Boga vrijeđa štovanje i pouzdanje koje dugujemo svome Stvoritelju i Gospodinu. U njemu je uvijek pritajena sumnja u njegovu ljubav, providnost i moć.

Svetogrđe jest obeščaćivanje sakramenata i drugih bogoslužnih čina, kao i osoba, predmeta i mjesta Bogu posvećenih, ili nedostojno postupanje s tim stvarima i činima. Svetogrđe je težak grijeh osobito kad je počinjeno protiv euharistije, jer je u tom sakramentu suštinski prisutno samo tijelo Kristovo.

Simonija je kupovanje i prodavanje duhovnih stvari. Čarobnjaku Šimunu, koji je htio kupiti duhovnu moć što ju je vidio u djelovanju apostola, Petar odgovara: »Novac tvoj zajedno s tobom propao kad si mislio dar Božji novcima steći!« (Dj 8,20). To je u skladu s Isusovom riječju: »Besplatno primiste, besplatno dajte!« (Mt 10,8). Nemoguće je prisvajati duhovna dobra i s njima postupati kao vlasnik ili gospodar, jer im je izvor u Bogu. Moguće ih je samo kao čist dar primiti od Boga.

Bezboštvo ili ateizam. »Mnogi naši suvremenici uopće ne uviđaju intimnu i živu povezanost s Bogom ili je izričito zabacuju, tako da ateizam treba ubrojiti među najteže pojave našega vremena«. Riječ bezboštvo (ateizam) označuje vrlo različite pojave. Jedan mu je čest oblik praktični materijalizam, koji svoje potrebe i težnje omeđuje unutar granica prostora i vremena. Ateistički humanizam krivo misli da je čovjek »sam sebi svrha, jedini graditelj i demijurg svoje vlastite povijesti«. Jedan drugi oblik suvremenog ateizma čovjekovo oslobođenje očekuje od njegova ekonomskog i socijalnog oslobađanja, kojemu bi navodno »religija po svojoj naravi bila zaprekom, ukoliko čovjekovu nadu usmjeruje prema budućem životu, čime ga odvraća od izgradnje zemaljskog grada«.

Time što odbacuje ili niječe Božje postojanje, ateizam je grijeh protiv kreposti bogoštovlja. Nakane i okolnosti mogu uračunljivost glede te krivnje mnogo umanjiti. Nastanku i širenju ateizma »mogu ne malo pridonijeti i sami vjernici, ukoliko zanemarivanjem vjerskog odgoja ili netočnim i pogrešnim izlaganjem nauke ili također nedostacima svoga vjerskog, moralnog i društvenog života, pravo lice Boga i religije prije sakrivaju nego otkrivaju«. Često se ateizam temelji na krivom poimanju ljudske autonomije koja ide čak do nijekanja svake ovisnosti o Bogu. Ustvari, »priznavanje Boga nipošto se ne protivi ljudskom dostojanstvu, jer je tom dostojanstvu temelj i savršenstvo u samom Bogu«. Crkva zna »da se njezina poruka slaže s najdubljim željama ljudskog srca«.

Agnosticism. Agnosticizam poprima više oblika. U nekim slučajevima agnostik odbija nijekati Boga; naprotiv, dopušta da postoji transcendentno biće ali koje se ne može objaviti i o kojem nitko nije u stanju ništa reći. U drugim pak slučajevima agnostik se ne izjašnjava o Božjem postojanju izjavljujući da je nemoguće to dokazati, dapače da nije moguće to ni ustvrditi niti zanijekati. Agnosticizam katkada može sadržavati izvjesno traženje Bog ali može također predstavljati stanovit indiferentizam, bježanje od temeljnog problema postojanja i tupost moralne savjesti. Vrlo se često agnosticizam izjednačuje s praktičnim ateizmom“. (KKC 2109 – 2128)

Podsjetnik: Od koga je Crkva baštinila vjeru? Crkva je baštinila vjeru od samoga Isusa i nastoji ljudima iznijeti Isusov nauk. Postoje li prakse koje su nespojive sa življenjem vjere? Postoje prakse koje su

*protivne življenju vjere te su nespojive s njom. **Nabroji neke od tih praksi?** Sa življenjem i praksom vjere nespojivo je praznovjere, idolopoklonstvo, gatanje i magija, sotonizam, bezvjerje, bezboštvo, agnosticizam, istočnjačke ne kršćanske prakse, alternative i okultne prakse, New age...*

***Razmisli za osobni život vjere:** Jesam li svjestan blaga i sigurnosti nauka pravo življene vjere? Pazim li se da ne prakticiram ništa što je u suprotnosti sa življenjem vjere?*

20. KRŠĆANSKI ŽIVOT U MILOSTI ILI PRIJATELJSTVO S BOGOM I ISUSOM TE RAST U NJEMU

Crkva uči i naglašava da su svi kršćani pozvani na čistoću ljubavi i svetost: "Svi vjernici, bilo kojeg staleža i stupnja pozvani su na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi". "Kršćanskom je savršenstvu samo jedna granica: da nema granica". (vidi GS 39-43) „Ljubav je sveza savršenstva i forma svih kreposti“ (KKC 1844) Po krštenju svetost darovana kao poziv i bitno posvećenje u vjerniku mora zaživjeti, mora postati odgovor i u konkretnom životu i proživljena svetost. Za kršćane svetost je najviša vrednota koja nadopunja i usavršuje sve druge ljudske i duhovne vrijednosti i krjeposti.

Nije lako čovjeku ranjenu grijehom živjeti krjeposnim životom. Krist nam daje svoju milost da bismo ustrajali u nastojanju oko dobra i kreposti. To je milost svjetla i snage koja nam se daje u molitvi i u sakramentima. Radi se o tome da molimo Boga za potporu i pomoć kako bismo slijedili poziv da ljubimo dobro i čuvamo se zla.

Da bismo aktivno surađivali na Božjem djelu u našem hodu prema kršćanskome rastu i savršenstvu, u oblikovanju i utvrđivanju naših krjeposti pomažu nam mnoga izvrsna sredstva: duhovne obnove, duhovne vježbe, duhovno vodstvo - pratnja svećenika itd. A zapovijed ljubavi sažima sve ostale zapovijedi i omogućuje nam da sav svoj život usmjerimo u nasljedovanje Isusa Krista, ipak nije ništa manje istina da čovjek ne može to ostvariti samo svojim ljudskim silama. Taj put nije moguć bez Božje milosti. Zato kršćanin treba nastojati živjeti u milosti Božjoj, to jest ne živjeti u teškome grijehu.

Kršćanin otkriva tu snagu milosti koja ga u tijeku dana, preobrazuje u nutrini te mu omogućuje da uistinu ostvari svoj poziv u Kristu, pod djelovanjem Duha. »Krjeposti« ili vrline jamče tu mogućnost rasta.

Onaj koji je dugo vremena učio svirati neki glazbeni instrument vjerojatno je na početku imao poteškoća. Trebao se svojski potruditi. No ti naponi su se isplatili pa on sada može svirati s lakoćom, na ispravan i lijep način, ugodan njemu samomu i drugima. To nam omogućuje da ponešto razumijemo od onoga što je krjepost to jest ustrajnost u dobru.

Onaj koji se vježba da čini dobro, postiže to sa sve više i više lakoće. Krjeposti se u njemu ukorjenjuju, one se razvijaju. On je sa stanovitom lakoćom pravedan, istinit, čist, ljubazan... »Braćo, što je god istinito, što god časno, što god pravedno, što god čisto, što god ljubavno, što god hvalevrijedno..., to nek vam je na srcu.« (Fil 4, 8)

Vjernik je dužan paziti na svoj kršćanski i duhovni život. Nastojati svakodnevno gajiti stil obraćenja po nasljedovanju Isus Krista, a to znači moliti i raditi na poboljšanju svoga vjerskog i moralnog života. Treba zato molitvom i razmišljanjem usvajati nutarnju svijest o ljepoti Božjoj, o plemenitosti čiste savjesti i uvjerenje o rugobi i zlobi grijeha.

Treba dakle izbjegavati prigode u svakodnevnom životu koje navode na grijeh. Koliko je do njegove slobodne volje, dužan je odbacivati pristajanje na grijeh u srcu i savijesti, moliti Boga da mu udijeli odbojnost prema grijehu. Kada se u srcu i razumu događa početak napasti, molitvom se treba uteći Bogu.

Da bi pobijedio vlastite sklonosti na zlo, vjernik se treba više moliti, uključujući molitvu za krepost koja je slaba u duši te treba svladavati sama sebe čineći male žrtve Bogu u svakodnevicu, kako bi ojačao svoju volju za dobro.

Na primjer, ako je duša sklona pasti u srdžbu, treba je odbacivati u volji, općenito više moliti Boga, ali i posebno za krepost blagosti, izbjegavati prigode koje je dovode do pada u srdžbu i činiti male žrtve pokore i odricanja kako bi se njezina volja u Bogu ojačala za dobro. Usprkos tomu oni koji prakticiraju vjeru imaju svijest o vlastitoj slabosti i potrebi sudjelovanja na svetoj misi i često ispovijedi.

»Bog je prepustio čovjeka slobodnoj volji njegovoj« (Sir 15, 14)
Čovjek je bio stvoren kao razumno biće, to će reći: on posjeduje dostojanstvo osobe obdarene sposobnošću započinjanja novoga i

gospodarenjem vlastitim činima. To mu daje sposobnost traganja za njegovim Stvoriteljem te da slobodno prijanja uz njega kako bi prispio do blaženstva na koje je pozvan. Ljepota ljudske osobe nalazi se dakle napose u njezinoj slobodi. »Svaka ljudska osoba, stvorena na sliku Božju, ima naravno pravo biti od drugih priznata slobodnim i odgovornim bićem. Svi duguju svakome to poštovanje. Pravo na slobodu djelovanja zahtjev je neodvojiv od dostojanstva ljudske osobe, naročito na području morala i religije« (KKC 1738).

Ljudska sloboda i svetost. Umirući na križu, Krist je postigao spasenje za sve ljude. Izbavio nas je od grijeha koji nas je držao u ropstvu; sveti Pavao objašnjava to: »Za slobodu nas Krist oslobodi!« (Gal 5, 1). On je Istina i u njemu mi imamo zajedništvo s »istinom koja nas čini slobodnima« (Iv 8, 32). Dao nam je svoga Duha Svetoga pa »gdje je Duh, ondje je sloboda« (2 Kor 3, 17). Zahvaljujući spasenju koje nam je donio Isus, Sin Božji, naša sloboda postala je »slobodom djece Božje« (Rim 8,21).

Sloboda nam nije dana za to da ravnodušno izabiremo dobro ili zlo, nego da za sebe izabiremo dobro i ono što odgovara istini. Kristova milost nipošto se ne stavlja u konkurenciju prema našoj slobodi; naprotiv, što smo poučljiviji poticajima milosti, to se više uvećava naša unutarnja sloboda, jer imamo unutrašnju snagu koja nam dozvoljava da pravo izabiremo u prilog dobra, a da nismo podvrgnuti pritiscima i prisilama vanjskoga svijeta ni našega egoizma ni unutrašnjim otporima koji nas zatvaraju u nas same. Duh Sveti nas odgaja za duhovnu slobodu da iz nas - u prijanjanju uz Božju volju - učini slobodne suradnike na svojem djelu u Crkvi i u svijetu (KKC 1741-1742), takva je bit svetosti.

Podsjetnik: Što nam pomaže u rastu u vjeri i prijateljstvu s Bogom? Pomaže nam molitva, misa, ispovijed, produbljenje znanja o vjeri i čitanje duhovnog štiva. Je li moguće rasti u vjeri bez življenja u milosti Božjoj? Nije moguće rasti u vjeri i prijateljstvu s Bogom bez življenja u milosti Božjoj. Za što nas Bog po daru Duha Svetoga odgaja u rastu u prijateljstvu s Bogom? Duh Sveti nas odgaja za duhovnu slobodu, da se čuvamo ropstva grijeha, da od nas - u prijanjanju uz Božju volju - učini slobodne suradnike na svojem djelu u Crkvi i u svijetu.

Razmisli za osobni život vjere: *Trudim li se živjeti u milosti Božjoj? Rastem li u vjeri i smatram li da sam prijatelj Božji? Usprkos poteškoća ustrajem li u činjenju dobra i vršenju kreposti?*

21. SMRT I ŽIVOT VJEČNI

Ljudi se obično plaše smrti; to vrijedi i za one koji se pouzdaju u Boga. Jer smrt znači rastanak i odijeljenost. Sve što je činilo čovjekov život - dobra i osobe - mora se napustiti. Svaki čovjek umire svojom vlastitom smrću i praznih ruku. Nijedan smrtnik ne treba se sramiti svoga straha. I Isus je na križu zazivao svoga Oca. Poput razbojnika koji je s Isusom bio razapet, i svaki čovjek raskajan i u vjeri može staviti sve svoje pouzdanje u Otkupitelja koji mu je odgovorio: *»Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raj!»* (Lk 23, 43).

Vjerujemo da se susrećemo s Bogom kada umiremo. Oči koje je smrt zatvorila, otvaraju se. Stojimo pred Bogom: svaki sa svojom vlastitom poviješću, svojom ljubavlju i svojim pogriješkama i grijesima. Sa svim onim što je učinio, bilo dobra bilo zla: iz ljubavi prema Bogu i bližnjemu ili pak protiv njih. Vjerujemo da je taj susret od životne važnosti.

Sam Isus govori o tome iskustvu kao o Božjem sudu nad svakom dušom. Božje oči istražuju dubinu našega bića. Ništa mu se ne može skriti niti uljepšati. On, koji je beskrajno pravedan, zna da smo slabi i vodi o tome računa; On, koji je beskrajno milosrdan, gleda priznajemo li ponizno svoju slabost i očekujemo li od njega milosrđe. Pri tome sudu izgovara se presuda, nagrada ili kazna, blaženstvo ili prokletstvo, vječno blaženstvo ili ognjeni Pakao, pjesma hvale ili suze i škrgut zuba (usp. Mt 8, 12).

Četiri posljednje čovječje stvari jesu: **smrt, sud, raj, ili pakao**. Smrt je posljedica Adamovog grijeha. Svaki čovjek mora umrijeti. Duša se dijeli od tijela i ide u vječnost, a tijelo nakon dostojnog pogreba, u grob i prah.

Odmah poslije smrti čovjek daje račun o svom životu pred Bogom, na posebnom sudu. Oni koji ljube Boga i nemaju smrtnog grijeha, a imaju milošću pročišćenu dušu, Bog odmah prima u kraljevstvo nebesko, u **raj** gdje gledaju Boga licem u lice u vječnoj sredini.

Oni koji umru u stanju duše bez smrtnoga grijeha, a nisu potpuno slobodni od posljedica učinjenih grijeha za vrijeme svoga života, moraju biti očišćeni te idu u **čistilište** da očiste dušu i budu pripremljeni da mogu ući u raj. Dušama koje su u Čistilištu pomoći možemo svojim molitvama, a posebno svetim misama.

Božja presuda se mjeri prema slobodnu djelovanju čovjeka za vrijeme njegova zemaljskoga života. Onaj koji se promišljeno i slobodno odijelio od Boga nema svoga mjesta među izabranima: njegova je sudbina s vječno isključenima, »u ognju vječnom, pripremljenu đavlu i anđelima njegovim« (Mt 25, 41): to je »pakao«.

Oni koji umru u stanju smrtnog grijeha, ne kaju se za svoje grijeha, osudili su se sami i Bog ih osuđuje na **vječni pakao**, gdje je velika patnja, bol radi odijeljenosti od Boga svog Stvoritelja i zbog promašena razloga svog postojanja i života.

Dakle razlikuje se **posebni ili osobni sud, od posljednjega sveopćeg suda**. Posebni je sud povezan sa smrću svakog čovjeka. On odlučuje o vječnoj pripadnosti zajednici izabranih - spašenih u Raju ili o konačnoj isključenosti iz nje. Presuda je posljedica one mjere koju je svaki dao u vršenju volje Božje u svome životu i vjeri u Isusa Krista. Ta je presuda konačna. Posljednji sveopći sud, sud cijelom svijetu, vezan je uz Dan Gospodnji, uz dan Kristova dolaska kada će on ponovno doći da u potpunosti očituje Kraljevstvo Božje koje je ujedno i njegovo. U taj će dan svi mrtvi uskrsnuti. Svaki će biti suđen sa svojom dušom i tijelom u prisutnosti sviju naroda sabranih pred Kristom (usp. Mt 25, 32).

Sa Kristovim ponovnim i zadnjim dolaskom, doći će kraj vremena i povijesti svijeta kakvog danas poznajemo. Krist će tada uskrsnuti tijela svih mrtvih i **tada će biti opći sud za cjelokupnu povijest svih ljudi, sudnji dan**. Konačno, Bog će obnoviti nebo i zemlju u novo i slavno stvorenje. Stvoreni smo za vječnu sreću i blaženstvo s Bogom. Nije kasno pokajati se za svoje grijeha i obratiti k Bogu do zadnjeg časa, ali nitko ne smije proračunato odgađati svoje obraćenje i oslobađanje od zla i grijeha koje nosi u svojoj duši.

Podsjetnik: Koje su posljednje stvari u životu nas ljudi? Četiri posljednje čovjekove stvari jesu: smrt, sud, raj, ili pakao.

Što se događa na posebnome sudu svakog čovjeka? Čovjek stoji pred Bogom: svaki sa svojom vlastitom poviješću, svojom ljubavlju i svojim pogriješcima i grijesima. Sa svim onim što je učinio, bilo dobra bilo zla: iz ljubavi prema Bogu i bližnjemu ili pak protiv njih.

Kako Bog sudi dušu? Božje oči pronicu dubinu našega bića. Ništa mu se ne može skriti niti uljepšati. On, koji je beskrajno pravedan, zna da smo slabi i vodi o tome računa; On, koji je beskrajno milosrdan, gleda priznajemo li ponizno svoju slabost i očekujemo li od njega milosrđe. Pri tome sudu izgovara se presuda, nagrada ili kazna, vječno blaženstvo ili vječno prokletstvo, ognjeni Pakao.

Što je to posebni, a što posljednji sveopći Božji sud? Posebni je sud povezan sa smrću svakog čovjeka, tada Bog odlučuje o vječnom spasenju duše ili o vječnoj propasti. Sa Kristovim ponovnim i zadnjim dolaskom, doći će kraj vremena i povijesti svijeta kakvog danas poznajemo. U taj će dan svi mrtvi uskrsnuti. Svako će biti suđen sa svojom dušom i tijelom u prisutnosti sviju naroda sabranih pred Kristom. Krist će tada će tada izeći opći sud za cjelokupnu povijest svih ljudi, sudnji dan.

Razmisli za osobni život vjere: Razmišljam li ikada o smrti i vječnosti? Jesam li svjestan da moji postupci i odluke u dobru i zlu imaju posljedice ne samo u ovome životu nego i u vječnome? Trudim li se živjeti vjeru i svaki trenutak svoga života pred Isusom s povjerenjem u njegovo milosrđe i u ovom životu i u trenutku kada bude sudio moju dušu?

22. TKO MOŽE BITI KUM NA KRŠTENJU ILI KRIZMI

Smisao kumstva na krštenju i krizmi je taj da kum pomaže kumčetu rasti u vjeri. To pretpostavlja da sam kum mora biti poučen o bitnim stvarima vjere i prakticirati vjeru.

Uvjeti da netko može biti kum / kuma na krštenju ili krizmi su: kum mora biti kršten i krizman, te prakticirati vjeru. Mora navršiti 16 godina života, ako je osnovao svoju obitelj mora biti vjenčan u crkvi. Otac i majka ne mogu biti kumovi svome djetetu.

Tko ne može kumovati? Kum ne može biti onaj tko se ispisao iz Katoličke Crkve ili se smatra ateistom i nevjernikom pa makar bio kršten i

krizman. Onaj tko živi u braku, a nije vjenčan u Crkvi, tko je vjenčan samo civilno ili živi u izvanbračnoj zajednici ne može biti kum. Ne može ni onaj tko može biti od velike sablazni jer neuredno živi (drogeraš, razbojnik, živi nemoralno i slično).

Tko izdaje potvrdu o prikladnosti za kumovanje? Potvrdu izdaje župnik gdje osoba živi više od 6 mjeseci, jer je samim time on postao njen župnik. Dakle potvrdu ne izdaje župnik gdje je osoba krštena.

Ako župnik župe gdje osoba boravi nema podatke o krštenju, krizmi, vjenčanju onda ta osoba treba prvo otići u župu gdje je krštena i tražiti ***potvrđnicu*** o primljenim sakramentima i s njom doći kod župnika gdje boravi da bi dobila ***posvjedočenje o prikladnosti za kumovanje***.

23 MOLITVE I OBRASCI KOJE TREBA ZNATI SVAKI KRŠĆANIN

Oče naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime tvoje. Dođi kraljevstvo tvoje. Budi volja tvoja kako na nebu tako i na zemlji. Kruh naš svagdanji daj nam danas, i otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim, i ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od Zla

Zdravo Marijo, milosti puna, Gospodin s tobom. Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus. Sveta Marijo, Majko Božja, moli za nas grešnike, sada i na času smrti naše.

Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. Kako bijaše na početku, tako i sada i vazda i u vijeke vjekova.

Apostolsko vjerovanje: Vjerujem u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa Krista, Sina njegovu jedinoga, Gospodina našega, koji je začet po Duhu Svetom, rođen od Marije Djevice, mučen pod Poncijem Pilatom, raspet umro i pokopan; sašao nad pakao, treći dan uskrsnuo od mrtvih; uzašao na nebesa, sjedi o desnu Boga Oca svemogućega; odonud će doći suditi žive i mrtve. Vjerujem u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela, život vječni.

Molitva Anđelu čuvaru: Anđele čuvaru mili, svojom snagom me zakrili. Prema Božjem obećanju čuvaj mene noću, danju. Osobito pak me brani da mi dušu grijeh ne rani. A kad s ovog svijeta pođem, sretno da u nebo dođem, da se ondje s tobom mogu vijekom klanjat dragom Bogu.

Pet glavnih istina vjere: 1. Samo je jedan Bog, a tri su Božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. 2. Bog je sve stvorio, sve uzdržava i upravlja. 3. Duša ljudska je besmrtna. 4. Sin Božji je postao čovjekom i otkupio nas svojom smrću na križu. 5. Milost je Božja potrebna za spasenje, Bog će dobro nagraditi vječnom nagradom, a zlo kazniti vječnom kaznom.

Pet crkvenih zapovijedi: 1. Svetkuj zapovijedane blagdane i slušaj pobožno svetu misu. 2. Posti zapovijedane poste i u određene dane ne mrsi. 3. Svake se godine najmanje jedanput ispovjedi i o Uskrsu pričesti. 4. Drži se ženidbenih zakona svete Crkve. 5. Doprinosi za crkvene potvrde.

Zapovijedani blagdani su: *sve nedjelje u godini, Božić, Tijelovo, Velika Gospa ili Uznesenje Blažene Djevice Marije u Nebo i Svi sveti.*

Post je odricanje od hrane Bogu za ljubav i kao pokora za naše grijeh. *Posti se na Pepelnicu ili Čistu srijedu i na Veliki Petak. Crkveni post znači ne jesti ništa masno, najesti se 1 puta dnevno do sitosti i dva puta po malo. Nemrs je kad se odričemo mesa. Nemrs nas obavezuje svakoga petka, a posebno u korizmi. Nekada se nemrs može nadoknaditi nekom drugom žrtvom.*

Ispovijest vjere hrvata katolika: Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga. Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom i tako obnoviti sveti pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj crkvi. Svoju odluku polažem u bezgrešno Srce presvete Bogorodice Marije. Amen. Najvjernija odvjetnice, na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom!